

Vrije Universiteit Brussel

FACULTEIT DER LETTEREN EN WIJSBEGEERTE
STUDIEGEBIED TOEGEPASTE TAALKUNDE

America At War

Een vergelijkende studie van Amerikaanse oorlogsverklaringen, van Bush Sr. tot Obama

Masterproef ingediend voor het behalen van de graad van Master
Journalistiek: Radio- en televisiejournalistiek

Jimmy Driesen

Promotor: Martina Temmerman

Academiejaar: 2014-2015

Vrije Universiteit Brussel

Inhoudsopgave

Inleiding	5
Theoretisch kader	7
Het retorische presidentschap	7
Retorica, de kunst van het overtuigen	8
Overtuigingskracht in een modern jasje.....	9
Functies van en onderzoek naar presidentiële communicatie	13
Onderzoeksvragen en hypotheses	15
Methode	17
Corpussamenstelling	17
Opbouw retorische analyse	18
Instrumentarium	18
Speechanalyse	21
I. George H.W. Bush, <i>Address to the Nation on the Invasion of Iraq</i>	21
II. Bill Clinton, <i>Address to the Nation Announcing Military Strikes on Iraq</i>	26
III. George W. Bush, <i>Address to the Nation on Operation Iraqi Freedom</i>	30
IV. Barack Obama, <i>Statement by the President on ISIL</i>	35
Discussie	41
Kadering van de tekstanalyses	41
Reflecties bij het onderzoek	43
Pistes voor vervolgonderzoek	43
Conclusie	45
Referentielijst	46
Bijlagen	48

Inleiding

“Oh, I know the kids hear all the war rhetoric and tough talk, and that is necessary to send a message to friend and foe alike that we are plenty tough.”

George W. Bush, *Remarks to the Community in Trenton, New Jersey* (23 september 2002)

Wie de geschiedenisboeken openslaat, merkt al gauw dat er één constante is die een belangrijke invloed heeft gehad op de ontwikkeling van de mens: oorlogen. Door de eeuwen heen heeft de mensheid immers ontelbare gewapende conflicten gekend, en dat zowel op kleine als op grote schaal. In de klassieke oudheid waren er bijvoorbeeld de Gallische Oorlogen. In die strijd vocht de Romeinse keizer Julius Caesar tegen enkele Gallische stammen, met de bedoeling om hun grondgebied te annexeren en zijn ‘Imperium Romanum’ uit te breiden. In de middeleeuwen vond de Honderdjarige Oorlog plaats, een langdurig conflict tussen de koningshuizen van Engeland en Frankrijk. De negentiende eeuw werd dan weer ingezet door de Napoleontische Oorlogen, waarbij de Franse generaal Napoleon Bonaparte grote delen van Europa veroverde. Maar ook in recentere tijden waren oorlogen prominent aanwezig. Er hoeft maar verwezen te worden naar de twee Wereldoorlogen, het conflict in Vietnam, de aanslagen van 9/11 en de internationale strijd die op het moment van schrijven tegen de terreurgroep Islamitische Staat (IS) wordt gevoerd.

Het is duidelijk dat oorlogen geen unicum zijn in onze geschiedenis. Hoewel dergelijke conflicten doorgaans geassocieerd worden met bloedvergieten en menselijk leed, hebben zij ironisch genoeg ook een belangrijke rol gespeeld in de ontwikkeling van onze beschaving. Oorlogen vormen en hervormen samenlevingen, zorgen voor technologische en wetenschappelijke vooruitgang, bieden een inspiratiebron aan kunstenaars en dragen waarden uit als vertrouwen, loyaliteit en moed (Marwil, 2005).

Tegelijkertijd hebben maatschappelijke evoluties ook invloed gehad op de manier waarop men oorlog heeft gevoerd. De Franse Revolutie – de grote volksofstand die aan het einde van de achttiende eeuw in Frankrijk losbrak – vormde in dat opzicht een sleutelmoment (Marwil, 2005). Gedurende een groot deel van de geschiedenis waren het immers koningen, keizers en dictators die eenzijdig een staat van oorlog afkondigden. Zij sleurden hun volk zonder enige vorm van inspraak mee in een gewapend conflict. Maar met de Franse Revolutie en de opkomst van de natiestaat werden oorlogen in zekere zin gedemocratiseerd. Naties gingen er voortaan alles aan doen om oorlogen bij het volk rechtvaardigen. Op die manier wilde men de gewone man overtuigen om mee te strijden voor het vaderland, een ideologie of een bepaalde levenswijze:

“The French Revolution and the *levee en masse* altered the terms of war’s appeal. Now the nation called upon all its sons to serve as war became the supreme test of patriotism, fought to defend home, family, and nation, often reconfirmed within some higher purpose: a way of life, a political ideology, a millenarian dream.”

(Marwil, 2005, p. 384)

Het was met andere woorden de taak van de staat om ervoor te zorgen dat het volk het gevoerde beleid steunde. In dat opzicht kondigde de Franse Revolutie, onder het motto “liberté, égalité et fraternité” (vrijheid, gelijkheid en broederschap), de opkomst aan van democratisch georganiseerde samenlevingen.

Met die evolutie in het achterhoofd, spreekt het voor zich dat de leiders van democratische staten een belangrijke maar zware verantwoordelijkheid dragen. Dat geldt in het bijzonder voor de president van de Verenigde Staten, het formele hoofd van een van de invloedrijkste grootmachten ter wereld. Binnen het Amerikaanse bestel is de president de enige politieke figuur die door de hele natie wordt verkozen (Maggio, 2007). Woodrow Wilson, die zelf het presidentschap vervulde van 1913 tot 1921,

beschouwde de president daarom als de nationale stem die alle Amerikanen vertegenwoordigt: “There is but one national voice in the country and that is the voice of the President” (Hoffman, 2010, p. 12). Om de steun van het Amerikaanse volk te behouden, is het essentieel dat die nationale stem zijn beleidskeuzes verantwoordt. Dat geldt in het bijzonder voor beslissingen die ingrijpende repercussies kunnen hebben voor de eigen staat, zoals het voeren van een oorlog. In dergelijke gevallen is het de taak van de president, als opperste bevelhebber, om de Amerikanen ervan te overtuigen dat militaire acties noodzakelijk zijn (Coe, 2013).

Vermits presidentiële communicatie een centrale rol speelt in de werking van de Amerikaanse samenleving, hebben heel wat onderzoekers zich toegelegd op een linguïstische analyse van de retoriek van presidenten. Daarbij hebben verscheidene studies zich specifiek gericht op oorlogsspeeches en de manier waarop de Amerikaanse staatshoofden oorlogen verklaarden en rechtvaardigden tegenover het volk. Het merendeel van die analyses beperkte zich echter tot de woorden van één president. Zo bestudeerde Stuckey (1992) bijvoorbeeld speeches van George H.W. Bush inzake de Golfoorlog, terwijl Danisch (2012) zich dan weer op de retoriek van Obama richtte.

De voorliggende verhandeling wil een bijdrage leveren aan het bestaande onderzoekscorpus, maar zal evenwel vertrekken vanuit een breder perspectief. In deze studie zullen namelijk de vier recentste presidenten aan bod komen die aan het hoofd van de Verenigde Staten stonden: George H.W. Bush (1989-1993), Bill Clinton (1993-2001), George W. Bush (2001-2009) en Barack Obama (2009-heden). Elk van die figuren kreeg tijdens zijn ambtstermijn met een conflict te maken: Bush senior en Clinton voerden een militaire strijd tegen Saddam Hoessein, Bush junior zette de Irakoorlog in en Obama besloot de terreurgroep IS in het Midden-Oosten te bestrijden. Die oorlogsverklaringen zullen in dit onderzoek aan een retorische analyse worden onderworpen. Op die manier wil deze verhandeling nagaan hoe de Amerikaanse leiders hun oorlogsplannen hebben gerechtvaardigd.

Voorts wil deze studie ook eventuele verschillen tussen de presidenten blootleggen. Die verschillen zouden zich bijvoorbeeld op ideologisch vlak kunnen situeren. Het is namelijk niet onwaarschijnlijk dat de Bush-clan, als conservatieve Republikeinen, andere motieven naar voren schuift dan Clinton en Obama, die als Democraten eerder progressief zijn. Door de speeches van de presidenten te vergelijken, wil dit onderzoek nagaan in hoeverre de politieke strekkingen van elkaar verschillen op het vlak van oorlogstaal. Maar deze studie heeft ook oog voor individuele verschillen. Zo zal bijvoorbeeld worden onderzocht of het aantreden van Obama, als eerste ‘zwarte’ president in de geschiedenis van de Verenigde Staten, gepaard ging met veranderingen in de Amerikaanse oorlogsretoriek.

Met deze studie wil ik allerm minst waardeoordelen vellen over het beleid dat de Verenigde Staten hebben gevoerd. Dit onderzoek wil daarentegen wel meer inzicht bieden in de presidentiële oorlogsretoriek en nagaan hoe een van de machtigste stemmen ter wereld zijn volk in een oorlog praat.

Theoretisch kader

Het retorische presidentschap

Een analyse van presidentiële speeches vraagt in de eerste plaats om een beter begrip van het presidentschap zelf. De concrete invulling van die politieke functie is door de jaren heen immers veranderd. Zo beklemtoont Whittington (1997) dat het presidentschap oorspronkelijk een louter ceremoniële rol vervulde. In de negentiende eeuw golden er namelijk strikte beperkingen wat presidentiële communicatie betreft. De president richtte zich bijvoorbeeld enkel bij formele gelegenheden, zoals een eedaflegging of een herdenkingsceremonie, tot het Amerikaanse volk. Bovendien was zijn rol op zulke momenten zeer specifiek. Hij moest de plechtigheid van het moment in de verf zetten, de verbondenheid van de natie benadrukken en constitutionele waarden verspreiden: “The president was to mark the solemnity of the moment, help draw the nation together with an appeal to common principle and experience, and offer a lesson in true constitutional values” (Whittington, 1997, p. 199).

Politieke uitspraken waren daarentegen uit den boze tijdens publieke optredens. Het was immers de regel dat de president zijn beleidsgerichte boodschappen rechtstreeks tot het Congres – het wetgevende orgaan van de federale overheid – en de politieke elite richtte. Het gevolg was dat de Amerikaanse burgers nauwelijks betrokken werden bij de nationale politiek. Maar ook de president zelf speelde op dat vlak een veeleer bescheiden rol. Hoewel hij het Congres advies mocht verschaffen en veto’s kon aanvechten, was de president verplicht om de onafhankelijkheid van het Congres te erkennen. Het kwam bijgevolg zelden voor dat een president zich (publiekelijk) bemoeide met het legislatieve proces (Whittington, 1997).

Die traditionele vorm van het presidentschap onderging in de loop van de twintigste eeuw echter heel wat veranderingen. De moderne president ging namelijk steeds vaker een leidersrol opeisen in het politieke bestel. Hij beperkte zich niet meer tot het louter uitvoeren van maatregelen die door het Congres genomen waren, integendeel. Hij ging zelf een politieke toekomstvisie uitwerken, die hij door middel van publieke speeches verspreide. Met die speeches hoopte hij het Amerikaanse volk te overtuigen om zijn agenda te steunen en wilde hij ervoor zorgen dat het Congres zijn beleid in concrete wetten zou gieten. Presidentiële communicatie oversteeg zo haar ceremoniële functie en diende voortaan instrumentele doeleinden (Stuckey, 2010).

Het spreekt dus voor zich dat retoriek een sleutelrol speelt binnen het moderne presidentschap. Die gedachte wordt weerspiegeld door het feit dat het aantal presidentiële speeches beduidend is toegenomen sinds de jaren 1960. Eshbaugh-Soha (2010) stelt daarom dat presidenten als het ware voortdurend campagne voeren: ze geven op regelmatige basis speeches om zowel de publieke opinie als het Congres gunstig te stemmen. Om die reden wordt het moderne presidentschap ook wel verbonden met het concept *rhetorical presidency*, oftewel ‘het retorische presidentschap’ (Whittington, 1997), een term die het belang van presidentiële retoriek in de verf zet.

Tot op heden is er al heel wat onderzoek gevoerd naar het retorische presidentschap. In die studies analyseert men presidentiële speeches en gaat men na hoe die speeches vorm hebben gegeven aan het presidentschap (Stuckey, 2010). Dat is ook het doel van de voorliggende verhandeling. Maar alvorens dieper in te gaan op de concrete functies die presidentiële retoriek vervult, is het essentieel om na te gaan wat retoriek precies inhoudt.

Retorica, de kunst van het overtuigen

De term retoriek is afgeleid van het woord ‘retorica’, dat zoveel betekent als ‘de leer van de welsprekendheid’ (Braet, 2007): de kunst van een spreker of *orator* om het publiek te overtuigen door de manier waarop hij zijn betoog brengt. De leer van de retorica werd meer dan 2000 jaar geleden al uitgewerkt en beschreven door de Grieken en later ook door de Romeinen. In de klassieke retoricahandleidingen beschreef men uitvoerig hoe sprekers een goede, overtuigende toespraak konden opstellen. De handboeken verstrekten daarbij adviezen voor alle mogelijke aspecten van een tekst, gaande van de inhoud en de tekstuele ordening tot de verwoording en de manier waarop de redevoering werd voorgedragen. Voor elk van die aspecten werden specifieke retorische middelen aangereikt. In dat opzicht kan retorica beschouwd worden als de theorie van de retoriek.

Een van de belangrijkste retorici uit de klassieke oudheid was de Griekse filosoof Aristoteles. In zijn invloedrijke handboek *Ars Rhetorica* (‘de kunst van het overtuigen’) maakte hij een onderscheid tussen drie retorische middelen waarmee een spreker zijn publiek kan overtuigen, namelijk *ethos*, *pathos* en *logos* (De Jong, 2006). Die driedeling, die tot de fundamenteën van de klassieke retoricatheorie behoort, berust in se op een onderscheid tussen argumentatieve en niet-argumentatieve middelen (Braet, 2007). Zo omvat *logos* alle logische middelen die de spreker naar voren schuift om zijn betoog kracht bij te zetten. Hij valt met andere woorden terug op de rationele argumentatie om zijn punt te maken en om de toehoorders daarvan te overtuigen. Daartegenover staan de niet-argumentatieve middelen, die Aristoteles met *ethos* en *pathos* verbindt.

De eerste niet-argumentatieve categorie, *ethos*, verwijst naar de indruk die de spreker maakt op het publiek. Het gaat meer bepaald om retorische middelen die de geloofwaardigheid van de spreker versterken. Volgens Dlugan (2010) evalueert het publiek die geloofwaardigheid aan de hand van vier specifieke criteria, met name betrouwbaarheid (*reliability*), bekwaamheid (*competence*), gelijkaardigheid (*similarity*) en autoriteit (*authority*). Een spreker wordt als betrouwbaar gezien wanneer hij zich als een eerlijk persoon opstelt. Bekwaamheid heeft dan weer te maken met de vakdeskundigheid van de spreker. Er is sprake van gelijkaardigheid wanneer het publiek zich met de spreker kan identificeren. En een autoriteitspositie, ten slotte, wordt verkregen door de job of de functie die iemand uitoefent: een professor die gespecialiseerd is in een bepaald vakgebied, wordt bijvoorbeeld beschouwd als een autoriteit op dat specifieke domein. Of de spreker ook effectief aan die vier voorwaarden voldoet, maakt in principe niet uit. Belangrijker is dat het publiek het gevoel krijgt dat het om een geloofwaardige spreker gaat. *Ethos* draait met andere woorden om de gepercipieerde geloofwaardigheid van de spreker.

De andere niet-argumentatieve categorie, *pathos*, omvat retorische middelen die inspelen op het sentiment en de gevoelens van het publiek. Op die manier wil de spreker een gedeelde emotionele ervaring met zijn toehoorders creëren (Dlugan, 2010), waardoor zij sneller zullen meegaan in het gevoerde betoog. Dat kan onder meer door een persoonlijke anekdote aan te halen die het publiek raakt. Een andere techniek is de zogenaamde *fear appeal* (Braet, 2007), waarbij men inspeelt op angstgevoelens om het gedrag van mensen te beïnvloeden. Een voorbeeld van zo’n *fear appeal* is het afbeelden van rokerslongen op pakjes sigaretten: men streeft een afradend effect na door aan de rokers te tonen hoe hun longen er na verloop van tijd zullen uitzien. Naast de overwegend negatieve emoties die *fear appeals* met zich meebrengen, kunnen sprekers ten slotte ook een beroep doen op humor (Dlugan, 2010). Een goed getimed mop of een grappige woordspeling kan het publiek immers in een positieve stemming brengen, waardoor de spreker hen gemakkelijker zal kunnen overtuigen.

Aristoteles schreef in zijn boek *Ars Rhetorica* dat *logos* een centrale rol hoorde te spelen binnen de retorica. Hij benadrukte dat sprekers vooral gebruik moesten maken van rationele en logische argumenten om hun publiek te overtuigen. *Ethos* en *pathos* bestempelde hij daarentegen als verwerpelijke, irrationele middelen (Braet, 2007), omdat dergelijke technieken louter op het gemoed van toehoorders proberen in te spelen. Desalniettemin was Aristoteles zich ervan bewust dat een rationele argumentatie op zich niet altijd volstond, en dat *ethos* en *pathos* in bepaalde spreeksituaties ook effectieve persuasieve tools konden zijn.

De klassieke retorici maakten in dat verband een onderscheid tussen drie retorische situaties (Braet, 2007). Het eerste type waren de rechtszaken of het *genus iudiciale*. Daartoe behoorden de pleidooien die advocaten in de rechtszaal opvoerden, met de bedoeling om een beklagde te verdedigen of om een persoon net als schuldige aan te wijzen. Het tweede type omvatte retorische situaties van politieke aard, die men met de term *genus deliberativum* aanduidde. Onder die categorie vielen de tussenkomsten van politici tijdens volksvergaderingen. Het derde en laatste type, het *genus demonstrativum*, had betrekking op de zogenaamde gelegenhedenbijekomsten. Daarbij ging het bijvoorbeeld om redevoeringen ter gelegenheid van een begrafenis, de inhuldiging van een persoon of een prijsuitreiking. Hoewel de drie retorische contexten in theorie gemakkelijk onderscheiden konden worden, bestonden er in de praktijk heel wat mengvormen.

Voorts maakten de klassieke handboeken ook een onderscheid tussen verschillende stijlsoorten of -niveaus: de lage, de midden en de hoge stijl (Harmsen, z.d.). De hoge stijl, ook wel de *stilus grandiloquus* genoemd, werd gedefinieerd als een sterk verheven stijl die erg bombastisch was, met veel ornamenten, versiering en beeldspraak. De hoge stijl werd voornamelijk ingezet om het publiek te emotioneren. De middenstijl of *stilus medius* was daarentegen veel zakelijker van toon, met gematigde stijlfiguren en beeldspraak. Het lage niveau, de *stilus humilis*, werd dan weer beschreven als de meest bescheiden stijlsoort, omdat het gekenmerkt werd door een erg beperkt gebruik van stijlfiguren.

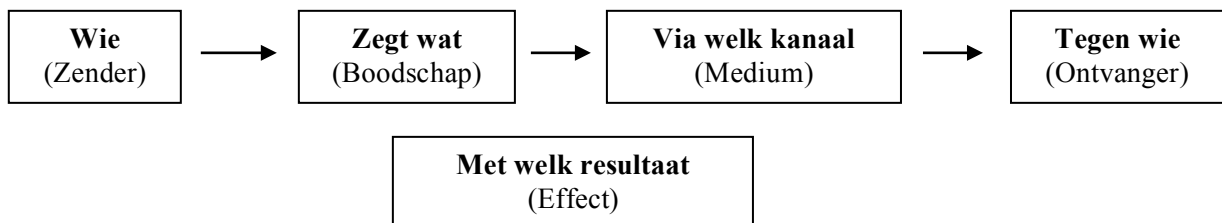
De hierboven beschreven concepten liggen aan de basis van de traditionele retorica en vormen in die hoedanigheid een van de belangrijkste erfenissen uit de Oudheid. Toch moest de retorica in de loop van de achttiende eeuw een deel van haar prestige inleveren (Leeman & Braet, 1987). Men ging de klassieke leer als verouderd bestempelen, waardoor zij haar maatschappelijke invloed stilaan verloor. Die dip bleek echter maar van tijdelijke aard te zijn. In de loop van de twintigste eeuw ontstond namelijk een hernieuwde belangstelling voor de retorica, en tekstwetenschappers gingen zich opnieuw toespitsen op de studie van de retoriek. De moderne retorici grijpen daarbij niet enkel terug op de verworvenheden van hun klassieke voorgangers, maar ze baseren hun onderzoeken en analyses ook op moderne argumentatietheorieën. In wat volgt zullen enkele belangrijke ideeën nader worden toegelicht.

Overtuigingskracht in een modern jasje

Het centrale doel van de klassieke en de moderne retorici is nagenoeg identiek. Door retoriek te bestuderen, willen ze meer inzicht verschaffen in de verschillende procedés die ingezet kunnen worden om een publiek te overtuigen. Desalniettemin bestaat er ook een opmerkelijk verschil tussen beide generaties, in die zin dat moderne retorici zich over een veel breder onderzoeksdomein buigen. Sinds de jaren 1950 dekt het begrip ‘retorisch discours’ immers een veel grotere lading (Gaines, 2010). Het omvat niet alleen gesproken en geschreven teksten, maar ook visuele en auditieve artefacten, zoals foto’s, videoclips en illustraties.

Tegelijkertijd zijn ook de communicatieve concepten ‘spreker’ (of ‘auteur’) en ‘publiek’ verbreed. Zo verwijst de term spreker niet langer naar één concreet, aanwijsbaar individu, integendeel. Het auteurschap duidt veeleer op het geheel van individuen die verantwoordelijk zijn voor de constructie van een discours. Die opvatting gaat terug op de notie ‘intertekstualiteit’, uitgewerkt door de poststructuralistische taalwetenschapster Julia Kristeva. Met intertekstualiteit wijst zij op het feit dat een tekst geen geïsoleerde constructie is die op zichzelf staat, maar die net opgebouwd is uit en verwijst naar andere teksten: “Tout texte se construit comme mosaïque de citations, tout texte est absorption et transformation d’un autre texte” (Kristeva, 1969, p. 85). In dat opzicht hangt intertekstualiteit nauw samen met het concept ‘polyfonie’, dat door Mikhail Bakhtin werd geïntroduceerd en waarmee hij aangeeft dat elke tekst in feite bestaat uit verschillende stemmen – namelijk die van de auteurs van de teksten waarnaar verwezen wordt – die met elkaar in dialoog treden (Park-Fuller, 1986). Ook het publiek onderging een soortgelijke interpretatieshift. Die term doelde immers niet meer op een homogene groep toehoorders die fysiek aanwezig waren. Het publiek werd voortaan geconcipieerd als een bijzonder divergente, heterogene groep die, los van tijd en plaats, een discours interpreteerde.

De herinterpretatie van het retorisch discours heeft ervoor gezorgd dat onderzoekers zich niet meer gingen beperken tot het domein van de tekst an sich. Moderne studies naar persuasieve communicatie willen immers nagaan hoe teksten – in de meest brede zin van het woord – de attitude van mensen tegenover een bepaald object of gedrag veranderen. Het communicatiemodel van de Amerikaanse socioloog Lasswell (1948) vormt in dat opzicht een belangrijk aangrijpingspunt (Knegtmans, 1997). Volgens dat model is er bij elke vorm van (persuasieve) communicatie een bron of zender aanwezig. Die zender stuurt een bepaalde boodschap uit, die via een kanaal of medium een ontvanger bereikt. De boodschap kan een bepaald effect bij de ontvanger teweegbrengen, zoals een gedragsverandering of net een bevestiging van het bestaande gedrag. Schematisch ziet het model er als volgt uit:

Schema 1: Het communicatiemodel van Lasswell (1948)

Opgemerkt zij dat Lasswells schema een aantal beperkingen met zich meebracht. Zijn model herleidde menselijke interacties immers tot een lineair proces, waarbij de ontvanger een louter passieve rol vervult (als luisteraar). Die conceptualisatie kwam volgens sommige communicatiewetenschappers niet overeen met de werkelijkheid. Daarom hebben zij het model van Lasswell op bepaalde vlakken bijgesteld. Schramm (1954) stelde bijvoorbeeld een model voor waar de ontvanger feedback geeft op de boodschap van de zender. De zender luistert naar die feedback en zal op zijn beurt ook weer reageren. Er is met andere woorden sprake van interactie tussen zender en ontvanger, die beide actief deelnemen aan de communicatie. Het lineaire model van Lasswell werd zo vervangen door een interactief communicatiemodel. Barnlund (1970) ging echter nog een stap verder. Hij werkte een transactioneel model uit dat vertrekt vanuit de gedachte dat mensen tegelijkertijd berichten versturen en ontvangen; elke zender is ook ontvanger en vice versa. Binnen het bestek van deze studie zullen deze modellen niet verder worden uitgediept, maar het spreekt voor zich dat zij belangrijke inzichten hebben geleverd in het communicatieproces.

Toegepast op het retorische discours kan een zender bepaalde facetten van het communicatiemodel benadrukken om specifieke effecten te bereiken. Braet (2007) heeft het in dat verband over vijf retorische figuren. Ten eerste kan een zender zijn eigen positie in de verf zetten door middel van *expressieve* figuren. Dat houdt in dat hij zijn gevoelens uit door middel van stijlfiguren zoals de hyperbool (overdrijving) en de exclamatie (uitroep), of dat hij zijn persoonlijkheid (ethos) uitdrukkelijk op de voorgrond plaatst. Daartegenover kan de zender er ook voor kiezen om de ontvanger centraal te stellen aan de hand van *appellerende* figuren, die inspelen op de gevoelens van het publiek (pathos) met de bedoeling om hen tot actie aan te zetten. Dat gebeurt onder andere aan de hand van aansprekingen en (retorische) vragen. Het derde type, de zogenaamde *sociale* figuren, hebben als doel om zender en ontvanger met elkaar te verbinden: zij willen de indruk wekken dat beiden tot dezelfde groep behoren. Dat kan op een expliciete manier gebeuren – door het publiek direct aan te spreken als groepsgenoot – maar ook op impliciete wijze, via allusies. Voorts kan de zender ook focussen op de boodschap door middel van *referentiële* figuren, waarbij hij informatie geeft over een bepaald onderwerp. Die informatie is echter nooit objectief: de zender zal altijd gekleurde, partijdige uitspraken doen. Het vijfde en laatste type, ten slotte, omvat de zogenaamde *diverterende* figuren. Zij trekken de aandacht naar zichzelf toe door hun opvallende of aantrekkelijke vormgeving. In dat opzicht vormen de diverterende figuren de meest ‘retorische’ categorie.

Het moge duidelijk zijn dat het communicatiemodel een onmiskenbare rol speelt binnen het moderne retorische onderzoek. Daarnaast baseren retorici zich echter ook op formele theorieën met betrekking tot attitudeverandering. Die theorieën willen meer inzicht bieden in de manier waarop persuasieve boodschappen in staat zijn om de attitudes van mensen te vormen en te wijzigen. Het *Heuristic-Systematic Model* van Shelly Chaiken en het *Elaboration Likelihood Model* (ELM) van Petty en Cacioppo zijn in dat verband de belangrijkste theoretische modellen (Perloff, 2010). De voorliggende studie zal zich op dat laatste model richten. Het ELM biedt immers een duidelijk, uitgebreid kader om communicatie-effecten te bestuderen, waardoor het aan de basis ligt van menig onderzoek naar persuasieve boodschappen.

Voor hun theorievorming vertrekken Petty en Cacioppo (1983) vanuit een concrete definitie van het begrip ‘persuasiviteit’. Volgens hen verwijst die term naar elke communicatieve situatie waarbij er sprake is van een actieve poging om iemands mening te beïnvloeden: “(...) we use the term *persuasion* to refer to any instance in which an active attempt is made to change a person’s mind” (Petty & Cacioppo, 1983, p. 4). Tegelijkertijd benadrukken ze dat persuasiviteit niet gelijkgesteld kan worden aan manipulatie en propaganda (Perloff, 2010). Bij persuasiviteit is de ontvanger immers op de hoogte van de bedoelingen van de zender, terwijl de intenties van propagandaboodschappen altijd verborgen blijven. Ook in het geval van manipulatie verbergt de zender zijn ware bedoelingen, in de hoop dat hij de ontvanger kan misleiden met zijn boodschap. Hoewel zulke boodschappen wel degelijk persuasief zijn, is het dus onmogelijk om te stellen dat alle persuasieve boodschappen van manipulatieve aard zouden zijn.

Door middel van persuasiviteit is het dus mogelijk om de attitude van mensen tegenover een persoon, object of kwestie te veranderen. Attitudes worden immers geconcipieerd als psychologische constructen die het gedrag van mensen sturen (Perloff, 2010). Die constructen zijn niet aangeboren, maar worden verworven door socialisatie, een proces waarbij mensen zich – al dan niet bewust – de waarden, normen en cultuurpatronen van hun groep eigen maken. Die patronen hebben op hun beurt invloed op de manier waarop mensen de wereld percipiëren en beoordelen. Het feit dat attitudes niet aangeboren zijn, impliceert dat zij geen statisch gegeven zijn en dat zij bijgevolg vatbaar zijn voor verandering.

Binnen het ELM wordt een onderscheid gemaakt tussen twee persuasieve processen die attitudeveranderingen in de hand kunnen werken. Petty en Cacioppo (1986) spreken in dat verband over de centrale en de perifere route, mentale snelwegen waarlangs mensen ideeën en boodschappen kunnen verwerken. De centrale route vraagt de grootste cognitieve inspanning. Wanneer mensen een boodschap centraal verwerken, richten zij zich in hoofdzaak op de aangevoerde argumenten. Aan de hand van die informatie proberen zij een weldoordachte mening te vormen over het onderwerp van de boodschap. Wanneer een boodschap daarentegen langs de perifere route wordt verwerkt, laat men zich eerder beïnvloeden door secundaire cues, zoals het uiterlijk van de zender of de achtergrondmuziek die tijdens een boodschap wordt afgespeeld. Daarnaast vallen mensen ook terug op *decision-making heuristics* of beslisregels, zoals ‘experts hebben altijd gelijk’. In dat geval zal men de mening van een professional probleemloos accepteren, los van de argumenten die hij of zij aanvoert.

Bovenstaand onderscheid sluit op het eerste gezicht aan bij Aristoteles’ driedeling tussen logos, ethos en pathos: de centrale route lijkt rond logos te draaien, terwijl de perifere route met ethos en pathos verbonden kan worden. Toch moet die gelijkenis genuanceerd worden. Binnen het ELM – en het moderne denken over de retoriek in het algemeen – wordt de klassieke dichotomie tussen argumenten en emoties immers gerelativeerd. Zo wijst Micheli (2010) in zijn studie op de weerlegbaarheid van emoties, waardoor ze volgens hem net deel uitmaken van het domein van de argumentatie: “(...) emotions are open to dispute and fall within the realm of argumentation. (...) their adequacy may be challenged and, consequently, speakers may put forward claims which either seek to justify or to undermine them” (p. 7-8). Een politicus kan bijvoorbeeld zijn frustratie uiten over een bepaalde beslissing van de overheid en een gefundeerde rechtvaardiging geven voor zijn ongenoegen. De regering kan op haar beurt aantonen dat die frustratie misplaatst is. Vanuit dat perspectief kunnen

emoties dus wel degelijk via de centrale route verwerkt worden. De idee dat logische argumenten beperkt zijn tot de centrale route en emoties tot de perifere route, gaat met andere woorden niet op.

Er zijn echter andere criteria die bepalen of een boodschap via de centrale of de perifere route wordt verwerkt. Petty en Cacioppo (1986) halen in hun theorie twee bepalende factoren aan, namelijk *ability* (vermogen) en *motivation* (motivatie). Motivatie hangt samen met de mate waarin mensen zich betrokken voelen bij een bepaalde kwestie. Wanneer die kwestie wordt ervaren als een ver-van-mijn-bedshow, is er sprake van een lage betrokkenheid en zullen mensen zich voornamelijk op perifere cues richten bij het evalueren van de boodschap. Een kwestie die daarentegen consequenties heeft voor het persoonlijke leven, leidt tot een hoge betrokkenheid. In dat geval zal men gemotiveerd zijn om zich te bezinnen over de aangevoerde argumenten, op voorwaarde dat men daartoe ook in staat is. Kennis over het onderwerp speelt daarbij een belangrijke rol. Mensen die veel weten over een kwestie kunnen de argumenten immers goed beoordelen. Personen bij wie die kennis ontbreekt, zullen dan weer geneigd zijn om zich op perifere cues te richten.

Aan de hand van die factoren kunnen schrijvers en sprekers vooraf bepalen of ze zich op de centrale of de perifere route moeten richten. Wanneer mensen betrokken zijn en over het vermogen beschikken om de argumenten te verwerken, is er sprake van een hoge *elaboration likelihood*. De centrale route biedt dan de beste kansen om tot attitudeverandering te komen. Een lage betrokkenheid en een gebrek aan kennis zorgen daarentegen voor een lage *elaboration likelihood*. Perifere cues zijn in dat geval de beste persuasieve middelen.

Een praktijkvoorbeeld kan die gedachte verder verduidelijken. Stel: een Anderlecht-supporter volgt een wedstrijd van zijn club vanuit zijn luie zetel. Tijdens de rust krijgt hij een reclameboodschap te zien voor Kinder Bueno, een product waar hij op zich niet echt in geïnteresseerd is. Argumenten die benadrukken hoe lekker de chocoladerepen zijn, hebben bijgevolg weinig kans om de attitude van de voetbalsupporter te veranderen. De boodschap zal in dit geval niet via de centrale route verwerkt worden, omdat er sprake is van een lage betrokkenheid van de supporter tegenover het product. Wanneer voormalig Anderlecht-spits Romelu Lukaku in de reclamespot figureert, kan dat echter wel tot een gedragsverandering leiden. Het feit dat Lukaku in de spot een Kinder Bueno eet – een perifere cue – kan voor de voetbalsupporter immers een incentive zijn om die chocoladereep ook in huis te halen. De perifere route is in dit voorbeeld de meest effectieve manier om een attitudeverandering in de hand te werken.

Hoewel het ELM een belangrijke rol speelt binnen modern onderzoek naar persuasieve communicatie, kent het model ook een aantal zwakke punten (Perloff, 2010). Critici wijzen bijvoorbeeld op de problematische ambiguïteit van het model. Het ELM is volgens hen zo inclusief dat het bijna onmogelijk is om op de fouten van het model te wijzen. Quasi elke uitkomst kan immers door het ELM verklaard worden. Een andere veelgehoorde kritiek is dat het model geen echte adviezen biedt over hoe een boodschap opgebouwd moet worden. Het ELM geeft wel aan welke mentale route tot attitudeverandering leidt, maar het geeft geen concrete tips die tekstschrijvers kunnen gebruiken om effectieve persuasieve boodschappen op te stellen. Ondanks die kritiek is het ELM een belangrijk onderzoeksinstrument, en ook de voorliggende studie zal van het model gebruikmaken.

Met bovenstaand overzicht werd een algemeen beeld gegeven van de klassieke en de moderne retorica. Tegen die achtergrond zal er nu dieper worden ingegaan op de verschillende functies van presidentiële retoriek.

Functies van en onderzoek naar presidentiële communicatie

Het presidentschap is de belangrijkste positie binnen het Amerikaanse bestel, en gaat gepaard met een sterke politieke en maatschappelijke invloed. De president beschikt immers over het vermogen om de nationale agenda te bepalen (Cohen, 1995). Afhankelijk van de situatie kan hij het belang van bepaalde kwesties in de verf zetten, terwijl hij andere zaken – die hij als minder belangrijk beschouwt, of die minder gunstig voor hem zijn – naar de achtergrond schuift. Zijn machtspositie speelt in dat opzicht een sleutelrol. Als politieke leider staat de president immers aan het hoofd van de natie. Wanneer die leider een bepaalde problematiek hoog op de agenda plaatst, dan zullen ook de andere politieke actoren en het volk meer aandacht aan die kwestie besteden (Peake & Eshbaugh-Soha, 2008). Presidentiële retoriek kan zo een duidelijke invloed hebben op de prioriteiten die de Amerikaanse burgers en de Congresleden stellen.

Een ander concept dat bepalend is voor presidentiële retoriek, is *framing*. Met die term wordt verwezen naar een veelgebruikt selectieprocedé binnen persuasieve boodschappen, waarbij de zender geen getrouwe weerspiegeling van de werkelijkheid geeft, maar bewust bepaalde aspecten van die werkelijkheid uitvergroot en beklemtoont: “(...) to frame is to select some aspects of a perceived reality and make them more salient in a communicating text” (Entman, 1993, p. 52). Framing slaat met andere woorden op de manier waarop (een deel van) de werkelijkheid door een zender wordt voorgesteld.

Het uiteindelijke doel van frames is om de ontvanger instructies te geven over de wijze waarop een boodschap begrepen en geïnterpreteerd moet worden, om zo een bepaalde visie – namelijk die van de president – te promoten (Entman, 2012). Wanneer een president bijvoorbeeld maatregelen wil nemen tegen de genetische manipulatie van organismen vanuit de bio-industrie, dan zou hij die problematiek kunnen koppelen aan het verhaal van Frankenstein. Zo kan hij benadrukken dat dergelijke manipulaties gevaren met zich meebrengen: door aan het genetische materiaal te prutsen, zouden wetenschappers monsters creëren die zich tegen de mensheid kunnen keren (Van Gorp & Vercruyse, 2011). Via het monsterbeeld zet hij de risico's van dergelijke genetische ingrepen in de verf. Hij framet de problematiek op een bepaalde manier, in de hoop dat het publiek dat frame overneemt en genetische manipulatie afkeurt. Op die manier is de president dus in staat om de agenda van de natie te bepalen.

De derde en wellicht ook meest kenmerkende functie van retoriek van machthebbers wordt door Zarefsky (2004) de *power of definition* genoemd. Die term hangt nauw samen met framing, en verwijst naar het vermogen van presidenten om de realiteit vorm te geven. De werkelijkheid is immers geen vaststaande constructie, maar wordt altijd gecreëerd door sociale interactie binnen een culturele groep. Elke cultuur schept zo haar eigen ‘versie’ van de realiteit. Hoewel alle leden van een culturele groep meebouwen aan die sociale werkelijkheid, is er in het geval van de Verenigde Staten toch een bijzondere rol weggelegd voor de president. Door zijn prominente politieke positie beschikt hij over een intellectuele soevereiniteit die hem in staat stelt om de grenzen van de werkelijkheid af te bakenen (Maggio, 2007).

De definiërende kracht van de Amerikaanse presidentiële retoriek toont zich met name op het vlak van identiteitsvorming. Presidenten passen zich immers niet alleen aan hun publiek aan, maar ze transformeren de toehoorders ook tot het gewenste publiek (Jamieson & Campbell, 2000). Zo worden de Amerikaanse burgers regelmatig omschreven als een democratisch, vrijgevig en liefdevol volk. De toehoorders zullen zich proberen te herkennen in die beschrijving, waardoor ze die identiteit uiteindelijk ook zullen aannemen. Dat zal op zijn beurt invloed hebben op de politieke beslissingen die zij nemen. De president kan daar handig op inspelen bij het vergaren van publieke steun. Een sociale bevolking die zorgzaam omgaat met de medemens zal bijvoorbeeld sneller hervormingen in de zorgsector steunen dan een volk dat gericht is op het ‘survival of the fittest’-principe.

Presidenten overtuigen de bevolking dus om op een bepaalde manier over zichzelf te denken. Daarnaast willen ze ook een specifiek beeld van de natie uitdragen. Coe en Neumann (2011) merken in dat verband op dat presidentiële retoriek vorm geeft aan de nationale identiteit: een sociale constructie die mensen groepeerd op basis van een gedeelde geschiedenis, taal, cultuur, normen en waarden. De natie fungeert dus als een soort imaginaire community die gelijkgestemde individuen met elkaar verbindt. Vrijheid, rechtvaardigheid en democratie worden vaak aangehaald als de bindende factoren die aan de basis van de Amerikaanse natie liggen. Bijgevolg zal het Amerikaanse volk, dat deel uitmaakt van die virtuele community, die waarden hoog in het vaandel dragen. Daardoor positioneren zij zich ook op internationaal niveau. Het is in de relatie tot andere naties – die mogelijk anders andere normen en waarden inhuldigen dan de eigen gemeenschap – dat een internationale identiteit ontstaat.

Kortom: de ‘power of definition’ stelt presidenten niet enkel in staat om de bevolking een bepaalde identiteit aan te meten, maar ook om een nationale en internationale identiteit te creëren. Over het algemeen wordt dan ook aangenomen dat elke vorm van menselijke subjectiviteit in feite retorisch is: “(...) all human subjectivity, including collective identity (...) is thoroughly rhetorical” (Bruner, 2011, p. 404). In dat verband spreekt men over ‘constitutieve retoriek’ (Bruner, 2005).

Met die gedachte in het achterhoofd, is het niet verwonderlijk dat het woord beschouwd wordt als het krachtigste wapen van de president. Tot op heden is er dan ook heel wat onderzoek gevoerd naar presidentiële retoriek. Daarbij heeft men zich in het bijzonder op oorlogsretoriek gericht. De natie in een militair conflict storten, is immers een van de meest ingrijpende beslissingen die een president kan nemen. Verschillende studies hebben daarom nagetrokken hoe presidenten oorlogen verklaren en rechtvaardigen tegenover het volk en de politieke wereld. Uit die analyses is gebleken dat de Amerikaanse presidenten vrij consistent zijn op het vlak van oorlogsretoriek. Hoewel zij onderling andere klemtonen leggen, zouden de presidenten over het algemeen terugvallen op dezelfde retorische fundamenteën.

Zo hebben Jamieson en Campbell (2000) vastgesteld dat presidentiële oorlogsretoriek geënt is op vijf basiskennmerken. Ten eerste benadrukken presidenten dat hun beslissing om tot oorlog over te gaan een logische, weldoordachte keuze is. Daarnaast verpakken ze hun rechtvaardiging altijd in de vorm van een verhaal. Een derde kenmerk is dat zij het publiek willen aanmanen om achter hun beslissing te staan en de oorlog unaniem te steunen. Voorts willen zij niet alleen het gebruik van bruto geweld rechtvaardigen, maar ook hun eigen positie als ‘opperbevelhebber’ van de natie legitimeren. Ten slotte maken presidenten ook veelvuldig gebruik van strategische misrepresentaties: ze vervormen de werkelijkheid bewust, met de bedoeling om bepaalde zaken of individuen – in de eerste plaats de leiders van de vijandige natie – in een negatief daglicht te stellen. De vijf opgesomde elementen vormen als het ware de ruggengraat van elke presidentiële oorlogsspeech, aldus Jamieson en Campbell.

Bovendien zouden presidenten steeds terugvallen op dezelfde argumenten om oorlogen te rechtvaardigen. Coe (2013) onderscheidt in zijn onderzoek zes thema’s die presidenten regelmatig aanhalen in hun speeches: (1) het bestrijden van een imminent gevaar dat Amerika, zijn bondgenoten en de menselijke beschaving bedreigt; (2) afrekenen met een doorslechte en barbaarse vijand; (3) het promoten van vrijheid en democratie, die als kernwaarden worden opgevoerd; (4) oorlog als een noodzaak om de vrede te herstellen; (5) het geloof in God bewaren; en (6) de troepen steunen die zich opofferen voor de natie. Elke presidentiële oorlogstoespraak laat zich in zekere mate door die thema’s inspireren. Maar afhankelijk van de omstandigheden waartegen een oorlog zich afspeelt, zal de president bepaalde argumenten beklemtonen.

Naast de onderzoeken die een meer algemeen perspectief op oorlogsspeeches bieden, zijn er ook studies die zich hebben toegespitst op specifieke *topoi* of retorische gemeenplaatsen. Zo heeft Coe (2007) bestudeerd hoe presidenten de vrijheidsgedachte in hun oorlogsretoriek verwerken. Vrijheid wordt immers beschouwd als het meest kenmerkende symbool van de Amerikaanse cultuur. Coe stelde vast dat de presidenten hun bondgenoten en hun tegenstanders identificeerden aan de hand van

dat symbool. Elke natie die de vrijheidsgedachte ondersteunt, wordt immers als een vriend beschouwd, terwijl diegenen die zich tegen die gedachte verzetten als vijanden worden afgeschilderd. In dat opzicht blijkt de vrijheidsgedachte een veelgebruikt argument te zijn om een oorlog te rechtvaardigen: de president benadrukt dat militaire actie noodzakelijk is om vrijheid te garanderen.

Een ander topos dat nader onderzocht werd, is het beeld van wreedheid, dat de Amerikaanse oorlogstaal sterk heeft gekleurd (Ivie, 1980). Presidenten zijn geneigd om oorlogen te rechtvaardigen door middel van slachtofferretoriek: zij stellen de Verenigde Staten voor als het slachtoffer van een woeste, barbaarse vijand die de westerse beschaving bedreigt. Vermits die vijand elke vorm van diplomatiek overleg afwijst, is de staat genoodzaakt om zich tegen dat gevaar te verdedigen. Presidenten creëren zo een binaire oppositie tussen de Verenigde Staten ('wij') en een irrationele, onbeschaafde agressor ('zij') die bestreden moet worden.

Het merendeel van de studies naar presidentiële oorlogsretoriek heeft zich echter toespitst op het analyseren van speeches van één bepaalde president. Stuckey (1992) richtte zich bijvoorbeeld op de retoriek van George Bush senior ten tijde van de Golfoorlog. Zij stelde vast dat Bush in zijn toespraken gebruikmaakt van zogenaamde oriëntationele metaforen, waarbij bepaalde personen, plaatsen of gebeurtenissen symbool staan voor acties en beleidsbeslissingen. Bush bleek twee specifieke paradigma's te hanteren die verband hielden met eerdere oorlogen, met name het Tweede Wereldoorlog-paradigma en het Vietnam-paradigma. Het Vietnam-paradigma kreeg een uitdrukkelijk negatieve connotatie: de Amerikaanse interventie in Vietnam stond namelijk symbool voor militair en politiek falen en voor interne verdeeldheid binnen de natie. Het WOII-paradigma vertegenwoordigde dan weer de 'goede oorlog', waarbij de Amerikanen en hun bondgenoten als één blok tegenover een duidelijk identificeerbare vijand stonden. Stuckey toonde met haar analyse aan dat Bush het Vietnam-paradigma expliciet verwierp in zijn retoriek, en dat hij de Golfoorlog voortdurend ophing aan het WOII-paradigma. Door te benadrukken dat de Golfoorlog een goede oorlog was en geen tweede Vietnam zou worden, wilde hij publieke steun zoeken voor die militaire tussenkomst.

Collet (2009) analyseerde dan weer de retoriek van Bush junior na de terreuraanslagen van 9/11. Zij kwam tot de vaststelling dat het discours van Bush geënt was op discursieve amplificatie: hij sprak aanvankelijk over een aanval tegen Amerika, maar na verloop van tijd bestempelde hij de gewelddaden als een aanslag tegen de hele westerse beschaving. Daarmee plaatste hij het Westen tegenover een Islamitische Andere die eigen waarden en principes inhuldigt. In dat opzicht creëerde de retoriek van Bush een spanning tussen verschillende beschavingen, een *clash of civilizations* (Huntington, 2002).

Ook huidig president Obama, wiens retorische vaardigheden regelmatig gelauwerd worden, staat centraal in verscheidene retorische analyses. Danisch (2012) wees bijvoorbeeld op het pragmatische karakter van Obama's retoriek. In zijn speeches legt hij namelijk nadruk op waarden als tolerantie, hoop en wederkerigheid, in de hoop om zo een sociale, meer inclusieve democratie te creëren. Daarmee zou hij een radicaal andere koers varen dan de conservatieve Bush, die zijn polariserende retoriek opbouwde rond de *war on terror*.

Onderzoeksvragen en hypotheses

De voorliggende verhandeling wil een specifieke bijdrage leveren aan het bestaande onderzoekscorpus door in te zoomen op de oorlogsretoriek van de vier recentste Amerikaanse leiders, namelijk George H.W. Bush, Bill Clinton, George W. Bush en Barack Obama. Hun speeches zullen aan een grondige retorische analyse worden onderworpen. De formele concepten en onderzoeken die in dit theoretische deel gepresenteerd werden, zullen daarbij als leidraad dienen. Zo wil deze studie een antwoord bieden op twee concrete onderzoeksvragen:

- OV1: Hoe hebben de moderne Amerikaanse presidenten militaire acties aangekondigd en gerechtvaardigd?
- OV2: Zijn er onderlinge verschillen waarneembaar tussen de presidenten en de oorlogsretoriek die zij hanteren?

Voorts zal er ook aandacht besteed worden aan twee hypothesen. Die veronderstellingen gaan uit van retorische verschillen tussen de vier bestudeerde presidenten. Die verschillen worden in de eerste plaats gelinkt aan hun ideologische overtuiging. Verwacht wordt namelijk dat de Republikeinse presidenten (de Bush-familie) en de Democratische presidenten (Clinton en Obama) andere accenten zullen leggen in hun toespraken. De tweede hypothese is gebaseerd op een sociaal verschil tussen de presidenten en vertrekt vanuit de veronderstelling dat Obama, als eerste zwarte president in de geschiedenis van de Verenigde Staten, een andere retoriek hanteert dan zijn voorgangers. Beide veronderstellingen zullen in de loop van dit onderzoek nader geverifieerd worden.

- H1: De oorlogstaal van Republikeinse, conservatieve presidenten verschilt van die van Democratische, progressieve presidenten.
- H2: Obama hanteert als eerste zwarte president van de Verenigde Staten een andere retorische stijl dan zijn blanke voorgangers.

Methode

Corpussamenstelling

Om de oorlogsretoriek van Amerikaanse leiders te onderzoeken, werden presidentiële speeches verzameld die in het teken stonden van militaire acties. Daarbij werd er in het bijzonder gefocust op feitelijke aankondigingen van oorlogen. Concreet ging het dan om speeches waarin presidenten hun beslissing voor het eerst toelichtten en rechtvaardigden tegenover het publiek. Alle daaropvolgende toespraken werden niet meegenomen in het corpus, om de simpele reden dat presidenten in dergelijke speeches voortborduren op hun oorspronkelijke boodschap en zich beperken tot het geven van een stand van zaken.

In totaal werden zo vier speeches geselecteerd, één per president (zie bijlagen). De uitgeschreven teksten werden verzameld aan de hand van gespecialiseerde online databanken, zoals *American Rhetoric* (bereikbaar via <http://www.americanrhetoric.com>) en *Presidential Rhetoric* (bereikbaar via <http://www.presidentialrhetoric.com>). Daarnaast werd ook een beroep gedaan op de officiële website van het Witte Huis (<http://www.whitehouse.gov>). Om de juistheid van de teksten te garanderen, werden de eigenlijke speeches beluisterd en vergeleken met hun respectievelijke transcripten. Op die manier wilde dit onderzoek ervoor zorgen dat het geselecteerde studiemateriaal een getrouwe, tekstuele weerspiegeling vormde van de presidentiële toespraken.

Het uiteindelijke onderzoekscorpus bevat de volgende speeches:

- a) **George H.W. Bush, *Address to the Nation on the Invasion of Iraq* (1991)**
Met deze toespraak kondigde Bush senior het begin aan van *Operation Desert Storm*, een militaire actie die gericht was tegen het regime van de Iraakse president Saddam Hoessein. Die was erin geslaagd om de oliestaat Koeweit te annexeren. Bovendien werd zijn land ervan verdacht in het bezit te zijn van massavernietigingswapens. Vermits sancties en diplomatisch overleg geen effect hadden, besloot president Bush om in te grijpen. Op 16 januari 1991 kondigde hij aan dat het Amerikaanse leger zijn militaire operatie tegen Hoessein en zijn leger had ingezet.
- b) **Bill Clinton, *Address to the Nation Announcing Military Strikes on Iraq* (1998)**
Ook Bill Clinton richtte zijn pijlen op het regime van Saddam Hoessein. Op 16 december 1998 kondigde hij militaire acties aan tegen Irak. Het land werd er immers nog steeds van beschuldigd massavernietigingswapens te bezitten. Het feit dat Irak weigerde samen te werken met veiligheidsinspecteurs van de Verenigde Naties, was voor president Clinton de spreekwoordelijke druppel. Een oorlog was volgens hem noodzakelijk om Hoessein en zijn kernwapenprogramma een halt toe te roepen.
- c) **George W. Bush, *Address to the Nation on Operation Iraqi Freedom* (2003)**
De strijd tegen Saddam Hoessein woedde voort onder Bush junior. De motieven bleven onveranderd: Irak zou in het bezit zijn van massavernietigingswapens, waardoor het regime als een grote bedreiging werd beschouwd. De speech die Bush op 19 maart 2003 bracht, luidde het begin in van de Irakoerlog, die maar liefst acht jaar zou duren.
- d) **Barack Obama, *Statement by the President on ISIL* (2014)**
Obama verklaarde op 10 september 2014 de oorlog aan de terreurgroep Islamitische Staat. Hoewel de groep in eerste instantie in en rond Syrië actief was, werd IS ook als een internationale bedreiging gezien. Obama kondigde daarom militaire acties aan, in de vorm van bombardementen.

Deze speeches zullen aan een kwalitatief retorisch onderzoek worden onderworpen. Alle aandacht gaat daarbij uit naar de teksten zelf. De mondelinge voordracht van de speeches wordt echter niet in rekening genomen. In tegenstelling tot debatten, waar de sprekers met elkaar in de clinch gaan en vaak spontaan moeten reageren op de argumenten van de tegenpartij, zijn presidentiële speeches eerder statisch, in die zin dat presidenten zich woord voor woord aan een vooraf uitgeschreven document houden. Daarom wordt in dit onderzoek specifiek voor een tekstanalyse gekozen.

Opbouw retorische analyse

De retorische analyse van de vier presidentiële speeches bestaat uit drie luiken. In de eerste plaats worden de teksten op macroniveau bestudeerd. Dat betekent dat de speeches als geheel in ogenschouw worden genomen. Zo wordt er bijvoorbeeld gekeken naar de globale structuur van de speeches en de spreekstijl die de presidenten hanteren. Daarnaast wordt ook nagegaan welke retorische middelen – logos, ethos of pathos – zij gebruiken. Op die manier wil dit onderzoek de algemene teneur van de speeches schetsen.

Met die eerste vaststellingen in het achterhoofd, worden de speeches vervolgens op micro- of zinsniveau bestudeerd. Daarbij wordt aandacht besteed aan de retorische stijlfiguren die de presidenten hanteren. Er wordt ook nagegaan in welke mate de presidenten terugvallen op gevestigde motieven of topoi, waaronder het Amerikaanse vrijheidsideaal en het beeld van de barbaarse vijand die Amerika en de westerse beschaving bedreigt, en op welke manier zij die topoi aanpassen aan de omstandigheden. Opgemerkt zij dat de teksten niet exhaustief geanalyseerd worden: in de bespreking worden specifieke elementen uitgelicht, om zo de retorische ruggengraat van de speeches bloot te leggen.

In het derde en laatste luik van de analyse worden alle elementen met elkaar verbonden in een voorlopige conclusie, waarin de retorische kwaliteit van de speeches geëvalueerd wordt. Daarnaast worden er ook links gelegd tussen de speeches onderling, in die zin dat eventuele verschillen of gelijkenissen in de verf worden gezet. Zo wil deze studie niet alleen de retoriek van de vier Amerikaanse staatshoofden aan sich omschrijven, maar tegelijkertijd ook nagaan hoe de presidenten zich tot elkaar verhouden op het vlak van hun oorlogstaal.

Aan de hand van bovenstaand stappenplan worden de vier presidentiële speeches geanalyseerd. Door vast te houden aan een dergelijk plan, wordt het mogelijk om de speeches op een gestructureerde en heldere manier te onderzoeken en met elkaar in verband te brengen.

Instrumentarium

Om ervoor te zorgen dat het analyseluik zich specifiek kan toespitsen op de eigenlijke bespreking van de presidentiële speeches, worden alle stijlfiguren die in de bespreking aan bod hier alvast opgelijst en toegelicht. Elke figuur wordt kort gedefinieerd en er worden ook telkens enkele voorbeeldzinnen gegeven. Op die manier wordt een basisinstrumentarium aangereikt waarmee de speeches verder kunnen worden benaderd.

Stijlfiguur	Omschrijving
Amplificatie	<p>Stijlfiguur waarbij een zaak of persoon gradueel wordt ‘vergroot’ (Van Gorp et al., 2007).</p> <p><u>Voorbeeld:</u> <i>Die man heeft niet veel geld. Hij heeft niets. Hij heeft geen nagel om aan zijn gat te krabben.</i></p>
Antithese	<p>Stijlfiguur die tegenstelde begrippen of noties met mekaar verbindt. Qua vorm lijkt de antithese vaak op een parallellisme, maar dan met een tegenstelling erin (Braet, 2007).</p> <p><u>Voorbeelden:</u> - <i>Deze regering maakt de rijken rijker en de armen armer.</i> - <i>Velen zijn geroepen maar weinigen uitverkoren.</i></p>
Chiasme	<p>Syntactische figuur waarbij twee paren van woorden of woordgroepen in een kruis worden gesteld, waardoor ze elkaars spiegelbeeld vormen (<i>Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren</i>, http://www.dbnl.nl).</p> <p><u>Voorbeelden:</u> - <i>Denkend aan de dood kan ik niet slapen, niet slapend denk ik aan de dood.</i> (J.C. Bloem) - <i>Let us never negotiate out of fear, but let us never fear to negotiate.</i> (John F. Kennedy)</p>
Drieslag	<p>Opsomming die bestaat uit drie woorden, zinsdelen of zinnen. Deze stijlfiguur zorgt bij de toehoorders voor een afgerond gevoel, waardoor het aangevoerde argument gemakkelijker blijft hangen (<i>Argumentatiecoach</i>, http://www.argumentatiecoach.nl).</p> <p><u>Voorbeelden:</u> - <i>Maten, makkers, Maes.</i> - <i>Vindingrijkheid, ijver en openheid zijn al eeuwenlang onze kracht.</i> (Koning Willem-Alexander van Oranje-Nassau) - <i>You’re still betting on hope, you’re still betting on change and I am still betting on you.</i> (Barack Obama)</p>
Fictio personae	<p>Het sprekend opvoeren van al dan niet bestaande personen (Braet, 2007). Dat gebeurt in de directe rede: men geeft letterlijk weer wat iemand gezegd heeft. Dergelijke quotes beogen een dramatiserend effect.</p> <p><u>Voorbeeld:</u> <i>Ons wasmiddel werkt bijzonder doeltreffend. Dat wordt beaamd door Peter Melis, een alleenstaande vader van 45: “Met dit schitterende middel krijg ik zelfs de meest hardnekkige vlekken zonder enige moeite uit mijn hemden. Na één wasbeurt ziet mijn kledij er net als nieuw uit.”</i></p> <p>Deze techniek houdt nauw verband met het Griekse begrip ‘ethopoeia’, waarbij een spreker een (mytisch) personage construeert of imiteert in zijn betoog (Miller, 2003). Op die manier worden de gedachten of gevoelens van dat personage naar de toehoorders overgebracht.</p>

<p>Herhaling</p>	<p>Stijlprocedé waarbij woorden, zinsdelen of hele zinnen worden herhaald. Wordt ook wel aangeduid met de term ‘repetitio’.</p> <p><u>Voorbeelden.</u> - <i>Ik ben het beu, beu, beu.</i> - <i>IS is een gewelddadige groepering: ze doodt onschuldige burgers, ze doodt ongelovigen, ze doodt westerse journalisten en ze doodt zelfs haar eigen militanten.</i></p> <p>Opgemerkt zij dat herhalingen ook op het niveau van de alinea kunnen voorkomen. In dat geval vangen opeenvolgende alinea’s telkens aan met dezelfde woorden of zin.</p>
<p>Inclusieve wij</p>	<p>Het nadrukkelijk aanvoeren van het persoonlijke voornaamwoord ‘we’, dat zowel de schrijver of spreker als de lezers of toehoorders omvat (Braet, 2007). Deze techniek wordt doorgaans ingezet om het samenhorigheidsgevoel te bevorderen.</p> <p><u>Voorbeeld:</u> <i>In deze economisch moeilijke tijden moeten we allemaal ons steentje bijdragen: we moeten langer werken om onze pensioenen veilig te stellen.</i></p>
<p>Metafoor</p>	<p>Beeldspraak waarbij de bedoelde zaak wordt vervangen door het vergelijkende beeld (Braet, 2007). Men zegt niet letterlijk wat men bedoelt, maar er wordt een beeld geschetst dat een overeenkomst vertoont met datgene dat men eigenlijk wil zeggen. Hoe treffender de overeenkomst, hoe beter de beeldspraak (<i>Genootschap Onze Taal</i>, http://www.onzetaal.nl).</p> <p><u>Voorbeelden:</u> - <i>Het leven is een weg met kuilen en hobbels.</i> - <i>De verdediging van de Rode Duivels stond als een huis.</i></p> <p>Met die laatste uitspraak wordt natuurlijk niet letterlijk verwezen naar een huis op een voetbalveld. De kwaliteiten die geassocieerd worden met ‘huis’ – een stevig, onverplaatsbaar bouwwerk – worden daarentegen wel geprojecteerd op de verdedigers van de Rode Duivels. Er is met andere woorden sprake van een betekenisoverdracht, die aanduidt dat de Rode Duivels ijzersterk hebben verdedigd.</p>
<p>Parallellisme</p>	<p>Stijlfiguur waarbij zinnen (of zinsdelen) met een identieke grammaticale opbouw elkaar opvolgen. Op die manier worden de zinnen in kwestie extra benadrukt (Van Gorp et al., 2003)</p> <p><u>Voorbeeld:</u> (1) <i>I have a dream that one day this nation will rise up and live out the true meaning of its creed (...).</i> (2) <i>I have a dream that one day on the red hills of Georgia the sons of former slaves and the sons of former slave owners will be able to sit down together at a table of brotherhood.</i> (3) <i>I have a dream that one day even the state of Mississippi (...) will be transformed into an oasis of freedom and justice.</i> (4) <i>I have a dream that my four little children will one day live in a nation where they will not be judged by the color of their skin but by the content of their character.</i> (5) <i>I have a dream today.</i> (Martin Luther King)</p>

Speechanalyse

I. George H.W. Bush, *Address to the Nation on the Invasion of Iraq*

(16 januari 1991)

a) Macroniveau

Een eerste lezing van de speech toont aan dat Bush senior gebruikmaakt van de stilus medius. Dat betekent dat hij zijn boodschap verpakt in een zakelijke taal; een breedsprakerig en verheven discours met veel versiering wordt dus vermeden. De keuze voor een toegankelijke spreekstijl kan verklaard worden door het feit dat het om een oorlogstoespraak gaat. Bush heeft er immers alle baat bij dat het Amerikaanse volk zijn boodschap goed begrijpt. Hij vermijdt bijgevolg symbolisch taalgebruik met veel beeldspraak. Ook een overdreven populistische stijl is uit den boze, vermits dat de geloofwaardigheid van de president – als leider van de natie – zou ondermijnen. De zakelijke middenstijl wordt in dit geval dus als de meest aangewezen keuze beschouwd.

De argumentatie die in deze speech wordt opgevoerd, steunt voornamelijk op logos: Bush wil zijn actie tegen Saddam Hoessein rechtvaardigen aan de hand van logische, rationele argumenten. Het voornaamste argument dat hij (herhaaldelijk) in zijn speech benadrukt, is de onoverkomelijkheid van een militaire interventie. Aangezien de opgelegde sancties weinig indruk maakten op Hoessein, die elke vorm van diplomatisch overleg weigerde, voelt de president zich genoodzaakt om tot bombardementen over te gaan. Oorlogsvoering wordt met andere woorden voorgesteld als het logische gevolg van de weerbarstige, provocerende houding van Hoessein. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de volgende passage: “Sanctions, though having some effect, showed no signs of accomplishing their objective. Sanctions were tried for well over 5 months, and we and our allies concluded that sanctions alone would not force Saddam from Kuwait” (r. 47-50).

Binnen die logische argumentatie probeert Bush ook regelmatig in te spelen op de gevoelens van de toehoorders. De manier waarop hij de situatie verwoordt, speelt daarbij een belangrijke rol. In het begin van de speech vertelt hij bijvoorbeeld hoe de ‘dictator’ van Irak het ‘kleine en hulpeloze’ Koeweit binnenviel en diens bevolking ‘brutaliseerde’ (r. 5-8). Met die strategische woordkeuzes wil Bush bepaalde gevoelens bij de toehoorders losweken: hij wil ervoor zorgen dat de Amerikanen meelevens met de Koeweiti en zich tegen de Iraakse agressor keren. Om die reden gaat hij even later ook dieper in op de misdaden die Saddam Hoessein heeft begaan:

```
52 While the world waited, Saddam Hussein systematically raped,  
53 pillaged, and plundered a tiny nation, no threat to his own. He  
54 subjected the people of Kuwait to unspeakable atrocities—and among  
55 those maimed and murdered, innocent children.
```

Bush slaagt er zo in om op subtiele wijze pathoselementen in zijn betoog binnen te voeren. Door de misdaden van Hoessein te benadrukken, wil hij gevoelens van verontwaardiging bij de toehoorders uitlokken. Op die manier wil hij het volk overtuigen van de absolute noodzaak van een militaire interventie. In dat opzicht staat pathos dus ten dienste van de logische argumentatie die Bush in zijn speech voert.

Ethosmiddelen, waarbij de spreker zijn geloofwaardigheid in de verf zet, werden daarentegen niet aangetroffen in de toespraak. In deze specifieke spreeksituatie zijn dergelijke middelen ook niet noodzakelijk. Het feit dat het de president is die de boodschap brengt, als nationale leider van de Verenigde Staten, volstaat eigenlijk al als legitimatie. Mensen zijn immers geneigd om de woorden van de president per definitie te vertrouwen. Dat zou kunnen verklaren waarom Bush' geloofwaardigheid niet expliciet wordt benadrukt.

Opgemerkt zij dat Bush wel de geloofwaardigheid van zijn naaste medewerkers beklemtoont. Hij stelt hen namelijk voor als figuren met een zekere autoriteit. Bush vertelt bijvoorbeeld dat zijn staatssecretaris, James Baker, een historische bijeenkomst organiseerde in Genève (r. 18-19), in de hoop om toch nog een akkoord met Saddam Hoessein te sluiten en tot een diplomatieke oplossing te komen. Baker wordt zo voorgesteld als een man met een grote internationale invloed, iemand die het voortouw neemt en die andere landen rond de onderhandelingstafel brengt. Een andere figuur die wordt aangehaald, is Generaal Schwarzkopf, die de militaire interventie in het Midden-Oosten leidde. Volgens hem zou de operatie ter plekke goed verlopen: “Initial reports from General Schwarzkopf are that our operations are proceeding according to plan” (r. 34-36). Het feit dat Schwarzkopf een hooggeplaatste naam is binnen het Amerikaanse leger, verhoogt de geloofwaardigheid van dat bericht. Tegelijkertijd zorgen dergelijke verwijzingen naar autoritaire figuren ervoor dat de algemene geloofwaardigheid van Bush’ betoog indirect wordt versterkt.

Wanneer bovenstaande vaststellingen toegepast worden op het argumentatiemodel van Petty en Cacioppo (1986), dan kan gesteld worden dat Bush’ betoog voornamelijk op de centrale route steunt, aangezien hij over het algemeen logische argumenten aanvoert om de attitude van zijn toehoorders te veranderen. Tegelijkertijd zet hij ook perifere cues in. Door op een emotioneel geladen manier de misdaden van Hoessein te beschrijven, wil hij empathie bij het volk opwekken ten aanzien van de situatie in het Midden-Oosten. Zo verhoogt hij de betrokkenheid van het publiek, dat de zaak niet langer als een ver-van-mijn-bedshow zal ervaren.

Wat de eigenlijke argumentatieve structuur betreft, steunt deze speech op drie centrale pijlers. Ten eerste beklemtoont Bush de barbaarsheid van de vijand, die niet alleen een gevaar vormt voor Koeweit, maar ook voor Amerika en de internationale gemeenschap (r. 5-9; 57-59). Ten tweede onderstreept hij dat de militaire interventie geen impulsieve beslissing was, maar voorafgegaan werd door talloze pogingen om het conflict op diplomatische wijze op te lossen (r. 11-14; 25-27; 68-69). Ten derde stelt Bush de oorlog voor als noodzakelijk kwaad om de vrede te herstellen (r. 38-44; 123-125). Die drie argumenten zijn, zoals reeds besproken werd in het theoretische deel van deze verhandeling, gevestigde motieven binnen presidentiële oorlogstoespraken. Bush sluit met andere woorden nauw aan bij de traditionele Amerikaanse oorlogsetoriek.

Tegelijkertijd moet er ook gewezen worden op een belangrijke afwijking. Het valt immers op dat Bush zijn toehoorders niet aanspreekt aan het begin van zijn toespraak, en dat terwijl andere presidenten hun speeches meestal inzetten met de veelgebruikte opener “my fellow Americans”. De afwezigheid van een publieksaanspreking kan op twee manieren verklaard worden. Enerzijds zet Bush de hoogdringendheid van de kwestie in de verf door meteen ter zake te komen en te melden dat het Amerikaanse leger is begonnen met het bombarderen van Iraakse doelwitten. Anderzijds kan het ontbreken van een aanspreking erop wijzen dat Bush senior een directere spreekstijl hanteert dan andere presidenten. Die gedachte zal verder nagetrokken worden in het tweede deel van deze analyse.

b) Microniveau

Wanneer de speech nader onderzocht wordt, dan blijkt dat Bush slechts in beperkte mate gebruikmaakt van retorische stijlfiguren. Toch valt het op dat het procedé van de herhaling regelmatig wordt aangewend in het betoog. Die herhalingen manifesteren zich in eerste instantie op woordniveau. In de volgende passage gebruikt Bush het woord sancties (“sanctions”) bijvoorbeeld drie keer kort na elkaar, waardoor hij een drieslag creëert:

47 (...) world could wait no longer. *Sanctions*, though having some effect,
48 showed no signs of accomplishing their objective. *Sanctions* were
49 tried for well over 5 months, and we and our allies concluded that
50 *sanctions* alone would not force Saddam from Kuwait.

Een ander voorbeeld bevindt zich in regel 57-59, waar het gevaarlijke wapenarsenaal van Saddam Hoessein wordt beschreven: het Iraakse regime zou beschikken over “chemical weapons”, een “weapon of mass destruction”, een “nuclear weapon”. En wanneer Bush de noodzaak van een militaire aanval onderstreept, herhaalt hij het woord “force” (r. 92-93). Door zulke sleutelwoorden te benadrukken, hoopt hij de Amerikanen ervan te overtuigen dat een oorlog tegen Irak gerechtvaardigd is.

Ook op het niveau van de alinea werden er herhalingen aangetroffen. Dat blijkt uit de regels 52-66 en 74-76, waarin Bush de provocaties beschrijft die Saddam Hoessein pleegde terwijl de internationale coalitie naar een diplomatische oplossing zocht. Elke alinea wordt immers ingezet met het terugkerende zinnetje “while the world waited”. Ook binnen de alinea’s verwijst Bush naar zijn slagzin, maar in een specifiekere vorm: “While the world talked peace and withdrawal” (r. 59-60); en “while the world prayed for peace” (r. 75). Hoewel dergelijke zinnen geen directe woordelijke herhaling vormen, kunnen ze toch beschouwd worden als een inhoudelijke weerspiegeling van de slagzin. Bovendien kennen ze dezelfde vormelijke basisstructuur (bijwoord – zelfstandig naamwoord – werkwoord). In dat opzicht gaat het dus wel degelijk om herhalende zinnen.

Het gevolg van die reeks herhalingen is dat het spechritme sterk vertraagd wordt en tot een soort halt lijkt te komen. De speech weerspiegelt zo de afwachtende houding van de internationale coalitie. Tegenover die stilstand staan de provocerende daden van Saddam Hoessein, die in een antithetisch verband geplaatst worden. Die tegenstelling komt duidelijk naar voren in de volgende passage: “While the world prayed for peace, Saddam prepared for war” (r. 75-76). Op die manier onderstreept Bush de hoogdringendheid van de situatie: hij wil duidelijk maken dat de internationale gemeenschap niet langer moet wachten, maar eindelijk in actie moet schieten.

Opgemerkt zij dat de hierboven besproken herhalingen gepaard gaan met amplificaties. In regel 52-55 beschrijft Bush hoe Saddam Hoessein het volk van Koeweit brutaliseerde, waarmee hij aangeeft dat de Iraakse dictator een gevaar vormt voor het Midden-Oosten. Maar in de daaropvolgende alinea haalt hij de massavernietigingswapens aan waarover Hoessein zou beschikken (r. 57-59). Bush maakt zo duidelijk dat Hoessein niet alleen voor Koeweit, maar voor de hele wereld een reële bedreiging vormt. Een soortgelijke ‘schaalvergroting’ is terug te vinden in regel 63-66: Bush stelt dat de daden van Saddam negatieve gevolgen hebben voor de Derde Wereld, maar ook voor Oost-Europa en uiteindelijk voor de hele wereld:

63 While the world waited, while Saddam stalled, more damage was being
64 done to the fragile economies of the Third World, emerging
65 democracies of Eastern Europe, to the entire world, including to our
66 own economy.

Aan de hand van dergelijke amplificaties wil Bush wederom aantonen dat een militair ingrijpen tegen Saddam Hoessein noodzakelijk is, niet alleen om de Koeweiti te bevrijden, maar om de hele wereld voor verder gevaar te behoeden.

De internationale familie versus een barbaarse agressor

Een ander opvallend element dat in de speech werd aangetroffen, is het feit dat Bush senior een gevoel van samenhang probeert te creëren. Hij doet dat aan de hand van het persoonlijk voornaamwoord ‘wij’ (of de bezittelijke variant ‘onze’). In de volgende passage is duidelijk te zien hoe Bush de wij-vorm accentueert:

29 As I report to you, air attacks are underway against military targets
30 in Iraq. We are determined to knock out Saddam Hussein's nuclear bomb
31 potential. We will also destroy his chemical weapons facilities. Much
32 of Saddam's artillery and tanks will be destroyed. Our operations are
33 designed to best protect the lives of all the coalition forces by
34 targeting Saddam's vast military arsenal. Initial reports from
35 General Schwarzkopf are that our operations are proceeding according
36 to plan.

“We” verwijst in de eerste plaats naar de landen die samen met de Verenigde Staten een coalitie vormen tegen het regime van Saddam Hoessein (r. 25-27). Tegelijkertijd wil Bush ook de eigen natie verenigen. Door middel van de inclusieve wij-vorm wil hij de eenheid van zijn volk benadrukken en de gedachte oproepen dat alle Amerikanen als één blok tegenover Hoessein staan.

De idee van verbondenheid wordt tevens ook uitgedrukt door het familiebeeld. Wanneer Bush het bijvoorbeeld over de Amerikaanse soldaten heeft, dan spreekt hij over “our sons and daughters” (r. 130). Door de soldaten expliciet als broers en zussen voor te stellen, wil hij de gedachte opwekken dat de Amerikanen bloedverwanten zijn en deel uitmaken van één grote familie. Maar Bush gaat nog een stap verder, vermits hij het familiebeeld ook toepast op de landen die tot de internationale coalitie behoren. Die partners omschrijft hij als “the family of nations” (r. 43). Kortom: Bush senior stelt de Verenigde Staten voor als een hecht gezin dat tot een internationale, gelijkgezinde familie behoort.

In zijn speech voert Bush een centrale waarde op die alle leden van de familie delen en met elkaar verbindt, namelijk het nastreven van vrede. Dat blijkt duidelijk uit de passage waarin hij wenst dat het Iraakse regime de wapens neerlegt en “the family of peace-loving nations” vervoegt (r. 120). Daarnaast benadrukt hij ook meermaals dat hij met de militaire acties de vrede in het Midden-Oosten – en, bij uitbreiding, in de wereld – wil herstellen: “I prefer to think of peace, not war” (r. 124-125). Het familiebeeld wordt dus nadrukkelijk gekoppeld aan een vredesideaal, dat een constitutieve functie vervult. Landen die vrede nastreven, worden immers tot de familie gerekend, terwijl degenen die de vrede verstoren buiten die groep vallen.

Op die manier creëert Bush een fundamentele wij-zij-tegenstelling, waarbij de Verenigde Staten en de internationale coalitie (“we”) lijnrecht tegenover het regime van Saddam Hoessein (“he”, “him” en varianten daarop) geplaatst worden. Die oppositie komt duidelijk naar voren in het fragment dat hierboven al werd aangehaald:

30 We are determined to knock out Saddam Hussein's nuclear bomb
31 potential. We will also destroy his chemical weapons facilities. Much
32 of Saddam's artillery and tanks will be destroyed.

Door die spanning tussen de partijen te benadrukken, wordt Saddam Hoessein ondubbelzinnig voorgesteld als de vijand van de Verenigde Staten, de partners van de VS en het vredesideaal dat zij verdedigen.

Bush' nieuwe wereld

De elementen die tot hiertoe werden aangehaald, tonen aan hoe Bush de interventie tegen Saddam Hoessein probeert te rechtvaardigen. Tegelijkertijd valt het op dat hij de oorlog als een ‘goede oorlog’ wil presenteren. Dat doet hij door de militaire acties expliciet af te zetten tegen de mislukte oorlog in Vietnam: “I’ve told the American people before that this will not be another Vietnam, and I repeat this here tonight” (r. 98-100). De strijd in Vietnam staat symbool voor politieke onenigheid en militair falen. De troepen verbleven immers jarenlang in het conflictgebied, en dat zonder enig resultaat, waardoor de kritiek op het gevoerde beleid toenam. Sinds Vietnam was de Amerikaanse publieke opinie dan ook radicaal gekant tegen elke militaire inmenging door de VS (Parry, 2011).

Het Vietnam-paradigma wordt in deze toespraak opgevoerd om de interventie in Irak in zekere zin te definiëren. Zo drukt Bush zijn voornemen uit om de strijd zo snel mogelijk te beslechten en de Amerikaanse troepen daarbij zo goed mogelijk te beschermen: “I’m hopeful that this fighting will not go on for long and that casualties will be held to an absolute minimum” (r. 102-103). Bovendien benadrukt hij dat de natie haar troepen unaniem steunt. Zij zullen niet tegengehouden worden door politieke strubbelingen en interne verdeeldheid bij het uitvoeren van hun opdracht: “Our troops will have the best possible support in the entire world, and they will not be asked to fight with one hand tied behind their back” (r. 100-102). Met die verklaringen wil de president duidelijk maken dat de oorlog tegen Saddam Hoessein geen tweede Vietnam zal worden.

Die gedachte wordt ook naar voren gebracht door de fictio personae die Bush opvoert. Hij citeert immers de woorden van vier Amerikaanse soldaten, die elk hun visie op de oorlog geven (r. 136-154). Korporaal Hollywood Huddleston zegt bijvoorbeeld dat de Koeweiti zo snel mogelijk bevrijd moeten worden, zodat de Amerikaanse troepen zelf snel naar huis kunnen terugkeren en vrij kunnen zijn: “Let’s free these people, so we can go home and be free again” (r. 137). Bush wendt die woorden aan om het Amerikaanse vrijheidsideaal, dat door Saddam Hoessein wordt bedreigd, in de verf te zetten: “The terrible crimes and tortures committed by Saddam’s henchmen against the innocent people of Kuwait are an affront to mankind and a challenge to the freedom of all” (r. 138-140).

Luitenant-generaal Walter Boomer stelt dan weer dat bepaalde zaken het waard zijn om voor te vechten, en dat hij weigert te leven in een brutale en rechteloze wereld (r. 143-145). Luitenant Jackie Jones vraagt zich op zijn beurt af wat er zou gebeuren als Saddam Hoesseins daden ongestraft blijven: “If we let him get away with this, who knows what’s going to be next?” (r. 153-154). Sergeant J.P. Kendall beaamt in dat verband dat er zo snel mogelijk met Hoessein moet worden afgerekend: “It’s better to deal with this guy now than 5 years from now” (r. 150).

De figuren die Bush aanhaalt, spelen een ondersteunende rol in het betoog, los van het feit of het nu om reële personen gaat of niet. Door enkele soldaten op te voeren die de oorlog rechtvaardigen, wil Bush immers de illusie wekken dat de Amerikaanse troepen unaniem achter de interventie in Irak staan. Hun woorden vormen bovendien een weerspiegeling van de argumenten die Bush zelf aanhaalt, waardoor de soldaten zich achter de visie van hun president lijken te scharen. Daarmee hoopt Bush ook het volk te overtuigen om de militaire acties ten volle te steunen.

De belangrijkste rechtvaardiging voor de oorlog schuilt echter in de opvallende toekomstvisie die Bush schetst. Door af te rekenen met Saddam Hoessein wordt het volgens de president mogelijk om een nieuwe wereldorde te installeren. Het einde van de Koude Oorlog vormde daartoe al de eerste stap. Die nieuwe wereld zal volgens Bush niet afhankelijk zijn van de wetten van de jungle, maar bestuurd worden door het recht: “We have before us the opportunity to forge for ourselves and for future generations a new world order – a world where the rule of law, not the law of the jungle, governs the conduct of nations” (r. 106-109). De Verenigde Naties – waar ook Amerika deel van uitmaakt – zullen er binnen die nieuwe wereldorde op toezien dat de stabiliteit en vrede gehandhaafd worden: “(...) we have a real chance at this new world order, an order in which a credible United Nations can use its peacekeeping role to fulfill the promise and vision of the U.N.’s founders” (r. 110-113).

De oorlog die Bush aangaat, zal dus niet alleen bepalend zijn voor het heden, maar hij zal ook de krijtlijnen uittekenen voor de toekomst. Die gedachte wordt eveneens uitgesproken door een van de fictio personae: “What we’re doing is going to chart the future of the world for the next 100 years” (r. 148-150). Zo wijst Bush op het belang van de oorlog voor de Amerikanen en hun nakomelingen. Hij belooft hen dat de strijd tegen Hoessein uiteindelijk een nieuw tijdperk van rust en vrede zal inluiden.

c) Conclusie

Deze eerste speechanalyse toont aan dat Bush senior een relatief directe spreekstijl hanteert. Die directheid schuilt in het feit dat Bush zich vooral baseert op de logische argumentatie. Die argumentatie is bovendien vrij traditioneel van aard. De argumenten die Bush opvoert – ‘een barbaarse vijand die Amerika en de wereld bedreigt’; ‘oorlog als middel om de vrede te herstellen’; en ‘oorlog als een weldoordachte beslissing’ – behoren immers tot de gevestigde presidentiële oorlogstaal. Daarnaast maakt Bush ook opvallend weinig gebruik van retorische stijlfiguren. In de speech werden voornamelijk herhalingen en amplificaties teruggevonden, die ingelast worden om de eigenlijke argumenten kracht bij te zetten. Op retorisch vlak springt de speech dus niet echt in het oog.

De sterkte van de toespraak schuilt echter in de inhoudelijke motieven die Bush aanwendt. Met het familiebeeld wil hij patriottische gevoelens bij de Amerikanen oproepen: hij wil hen het gevoel geven dat ze allemaal deel uitmaken van dezelfde familie, die bedreigd wordt door een brutale vijand. Tegelijkertijd is hij zich sterk bewust van de controversie die Vietnam teweegbracht en de algemene houding van het publiek ten aanzien van oorlogen. Daarom benadrukt hij meermaals dat de interventie in Irak ‘een goede oorlog’ zal zijn. Die gedachte wordt niet alleen beaamd door de (al dan niet fictieve) soldaten die hij aan het woord laat, maar blijkt ook uit de duidelijke toekomstvisie die Bush naar voren schuift. De oorlog die Bush wil voeren, moet immers leiden tot een stabiele en vreedevolle wereld voor toekomstige generaties. Op die manier probeert Bush zich te profileren als een visionaire leider.

Over het algemeen kan gesteld worden dat Bush zich in deze speech aandient als een vrij directe en pragmatische spreker. Hij hecht meer belang aan de inhoud dan aan de vorm, en de vorm moet de inhoud in de eerste plaats ondersteunen. Die inhoud sluit bovendien nauw aan bij de traditionele Amerikaanse oorlogsretoriek en haar klassieke motieven. Tegelijkertijd legt Bush ook eigen accenten door een ‘utopische toekomst’ te beschrijven. In de volgende speechanalyses zal worden nagegaan in hoeverre dat motief terugkeert binnen de oorlogsretoriek van Bush’ opvolgers.

II. Bill Clinton, *Address to the Nation Announcing Military Strikes on Iraq*

(16 december 1998)

a) Macroniveau

Op het eerste gezicht sluit deze speech nauw aan bij het betoog van Bush senior. Net zoals zijn voorganger maakt president Bill Clinton gebruik van de stilus medius, en verpakt hij zijn boodschap in een zakelijke en toegankelijke spreekstijl. Bovendien is Clintons argumentatie voornamelijk op logos geënt: aan de hand van rationele argumenten wil hij de militaire interventie in Irak rechtvaardigen. Die argumenten worden op een duidelijke manier geordend. Zo kan de speech in principe opgedeeld worden in drie argumentatieve blokken. In het eerste blok (r. 15-129) legt Clinton uit waarom een oorlog onoverkomelijk is. Hij benadrukt daarbij dat Saddam Hoessein elke medewerking met de internationale wapeninspecteurs weigerde en zijn massavernietigingswapens niet wilde ontmantelen. In het tweede blok (r. 131-187) vertelt Clinton waarom hij het noodzakelijk acht om nu in te grijpen. En in het laatste blok (r. 189-249) licht de president zijn strategie op de lange termijn toe.

Naast de duidelijke opbouw van de toespraak, valt het op dat Clintons betoog ook op tekstueel vlak zeer gestructureerd is. Dat blijkt bijvoorbeeld uit het feit dat hij regelmatig gebruikmaakt van opsommingen. Daarnaast geeft hij aan het begin van zijn toespraak expliciet aan welke elementen hij precies zal behandelen:

15 I want to explain why I have decided, with the unanimous
16 recommendation of my national security team, to use force in Iraq;
17 why we have acted now; and what we aim to accomplish.

Clinton maakt verder ook gebruik van kapstokzinnen, waar hij zijn argumenten vervolgens aan ophangt. Wanneer hij bijvoorbeeld wil aankaarten hoe het Iraakse regime het werk van de wapeninspecteurs bemoeilijkt, zegt hij “here are some of the particulars” (r. 94), gevolgd door enkele concrete voorbeelden. En wanneer hij wil uitleggen waarom het noodzakelijk is om zo snel mogelijk in te grijpen in Irak, gebruikt hij het zinnetje “let me explain why” (r. 133). Dergelijke zinnen worden ingezet om de argumentatie als het ware in te leiden en het betoog te structureren.

Hoewel Clinton over het algemeen de voorkeur geeft aan logos, probeert hij ook de gevoelens van de toehoorders te beroeren. Net zoals Bush senior benadrukt president Clinton immers de misdaden die Saddam Hoessein pleegde. Zo vertelt hij hoe Hoessein chemische wapens inzette tegen het Iraanse leger en zijn eigen volk vergaste: “Unleashing chemical weapons against Iranian troops during a decade-long war. (...) And not only against a foreign enemy, but even against his own people, gassing Kurdish civilians in Northern Iraq” (r. 33-38). Clinton gaat zelfs nog een stap verder door te stellen dat Hoessein niet alleen een bedreiging vormt voor de Perzische Golf, maar voor de hele wereld: “This situation presents a clear and present danger to the stability of the Persian Gulf and the safety of people everywhere” (r. 125-126). Op die manier hoopt Clinton gevoelens van afkeer en verontwaardiging uit te lokken bij zijn toehoorders, om hen zo te overtuigen van de noodzaak van een militaire interventie.

Voorts valt het op dat Clinton zijn eigen positie als president nadrukkelijk in de verf zet. Hij neemt immers regelmatig het persoonlijke voornaamwoord “I” (en varianten zoals “my”) in de mond. Dat blijkt onder andere uit de volgende passage: “I want to explain why I have decided, with the unanimous recommendation of my national security team, to use force in Iraq” (r. 15-16). Door zichzelf expliciet naar voren te schuiven, profileert hij zich als de leider van de natie. In dat opzicht vervullen de persoonlijke voornaamwoorden een ethosversterkende functie.

De vaststellingen die hierboven werden gepresenteerd, geven aan dat Clintons speech in hoofdzaak op de centrale route steunt. Hij haalt namelijk logische argumenten aan om de mening van het Amerikaanse volk ten aanzien van een militaire interventie te beïnvloeden. Die logische argumentatie wordt verder ondersteund door perifere cues: enerzijds wil Clinton een emotionele betrokkenheid bij het publiek creëren door Saddam Hoessein voor te stellen als een reële bedreiging, anderzijds benadrukt hij zijn leidinggevende rol door de ik-vorm te hanteren.

Tot slot valt het op dat Clinton zijn oorlogstoespraak op drie klassieke motieven baseert. Ten eerste stelt hij de militaire interventie in Irak voor als een strijd tegen een doorslechte vijand (r. 32-38) die een gevaar vormt voor het Midden-Oosten en de rest van de wereld (r. 12-13; 125-126; 215-217). Ten tweede benadrukt hij dat de interventie een doordachte beslissing is die voorafgegaan werd door vergaande diplomatieke inspanningen (r. 49-51; 65-68). En ten slotte presenteert hij de oorlog als een noodzakelijk kwaad om de Amerikaanse idealen te verdedigen (r. 254-256). Deze speech dient zich dus op inhoudelijk vlak aan als een traditionele presidentiële oorlogstoespraak die opgebouwd is rond een centrale driedeling (met drie argumentatieve peilers en drie klassieke motieven).

b) Microniveau

Zoals hierboven reeds werd aangehaald, hanteert Clinton een toegankelijke en directe spreekstijl. Dat wil zeggen dat hij over het algemeen weinig retorische figuren aanwendt. Toch komen er in de toespraak een aantal interessante stijlprocedés terug. Clinton maakt bijvoorbeeld gebruik van de drieslag. Dat blijkt in eerste instantie uit de opbouw van de toespraak, die uit drie argumentatieve blokken bestaat (cf. supra). Maar ook op tekstueel vlak komen dergelijke opsommingen regelmatig terug. Het gevaarlijke wapenarsenaal van Hoessein wordt bijvoorbeeld beschreven aan de hand van een drieslag: “Saddam Hussein must not be allowed to threaten his neighbors or the world with nuclear arms, poison gas or biological weapons” (r. 12-13). Een ander voorbeeld bevindt zich in de regels 199-202, waar Clinton de militaire actie in Irak motiveert: “The credible threat to use force (...) is the surest way to contain Saddam’s weapons of mass destruction program, curtail his aggression and prevent another Gulf War”.

Het gebruik van drieslagen heeft een dubbel effect. In de eerste plaats versterkt het de logische structuur van de toespraak, aangezien alle argumenten telkens in drie delen worden gepresenteerd. Tegelijkertijd geven de drieslagen een zekere ritmiek aan de speech. Zulke opsommingen zorgen er immers voor dat het betoog een dreunend karakter krijgt, waardoor de aangevoerde argumenten aan kracht winnen en gemakkelijker opgepikt worden door de toehoorders. In dat opzicht zijn de drieslagen niet alleen op stilistisch vlak interessant, maar vervullen ze ook een belangrijke inhoudelijke functie.

Opgemerkt zij dat sommige drieslagen gepaard gaan met amplificaties. Dat houdt in dat de elementen binnen een opsomming gradueel versterkt worden. Dat is onder meer het geval in de volgende passage, waar Clinton het centrale doel van de militaire tussenkomst beschrijft:

8 Their purpose is to protect the national interest of the United
9 States, and indeed the interests of people throughout the Middle East
10 and around the world.

In het eerste deel van de opsomming geeft Clinton aan dat de militaire interventie erop gericht is om de belangen van de Verenigde Staten te beschermen. In het tweede deel wordt die gedachte verbreed naar de belangen van de volkeren in het Midden-Oosten, om uiteindelijk veralgemeend te worden naar de hele wereld. Op die manier worden de verschillende delen van de opsomming bij iedere stap versterkt.

Hetzelfde procedé wordt door Clinton ingezet om de conclusies van het onderzoek van de internationale wapeninspecteurs te beschrijven. Hij bestempelt die conclusies als “stark, sobering and profoundly disturbing” (r. 81), oftewel sterk, ontvullend en diep verontrustend. Tussen die drie adjectieven is er wederom sprake van een amplificatie. ‘Stark’ kan immers beschouwd worden als een vrij neutraal adjectief, terwijl het woord ‘ontvullend’ bepaalde associaties oproept. ‘Diep verontrustend’ bezit op zijn beurt een uitgesproken negatieve lading. De adjectieven binnen deze opsomming worden met andere woorden gradueel versterkt.

Een andere stijltechniek die Clinton hanteert, zijn herhalingen. In de regels 32-33 haalt hij bijvoorbeeld aan dat Saddam Hoessein meermaals massavernietigingswapens heeft gebruikt: “With Saddam, there is one big difference: He has used them [weapons of mass destruction]. Not once, but repeatedly”. Die gedachte wordt tekstueel weerspiegeld door de daaropvolgende regels. Clinton herhaalt immers de zin “not only against X, but against Y”:

34 (...) troops during a decade-long war. *Not only against soldiers, but*
35 *against civilians, firing Scud missiles at the citizens of Israel,*
36 *Saudi Arabia, Bahrain and Iran. And not only against a foreign enemy,*
37 *but even against his own people, gassing Kurdish civilians in*
38 *Northern Iraq.*

Hetzelfde gebeurt wanneer Clinton wil benadrukken dat Saddam Hoessein het werk van de internationale wapeninspecteurs onmogelijk heeft gemaakt. De voorbeelden die hij aanhaalt, worden immers ingeleid door de zinnen “Iraq repeatedly blocked UNSCOM (...)” (r. 86) en “Iraq repeatedly restricted UNSCOM (...)” (r. 92). Op die manier wil Clinton zijn toehoorders duidelijk maken dat Hoessein het onderzoek van de wapeninspecteurs voortdurend heeft gedwarsboomd.

Naast drieslagen en herhalingen brengt Bill Clinton ook enkele oneliners binnen in zijn betoog. Dat zijn gevatte, kernachtige uitspraken die opvallen door hun vorm en die vaak een eigen leven gaan leiden door hun memorabele karakter. Zo geeft Clinton in de regels 146-147 met een antithese aan dat hij Saddam Hoessein een laatste kans had gegeven, en geen vrijgeleide om zijn zin te doen: “I gave Saddam a chance, not a license”. Een ander voorbeeld bevindt zich in de regels 122-123, waar Clinton nogmaals benadrukt dat Hoessein het werk van de internationale wapeninspecteurs onmogelijk maakte: “Instead of the inspectors disarming Saddam, Saddam has disarmed the inspectors”. De

chiastische opbouw van de zin zorgt ervoor dat de uitspraak meteen in het oog springt, waardoor Clintons argumentatie wordt versterkt.

Wij versus hij

Net zoals zijn voorganger probeert Clinton er alles aan te doen om een gevoel van samenhang te creëren bij zijn toehoorders. Dat gebeurt wederom aan de hand van het persoonlijk voornaamwoord 'wij', dat tegenover een vijandelijke 'hij' – zijnde Saddam Hoessein – wordt geplaatst. Die spanning wordt doorheen de hele speech uitgespeeld. Dat is onder andere het geval in de volgende passage:

```
170 If we had delayed for even a matter of days from Chairman Butler's
171 report, we would have given Saddam more time to disperse his forces
172 and protect his weapons.
```

Het wij-kamp bestaat in de eerste plaats uit de Amerikanen zelf. Daarnaast omvat de wij-vorm ook de bondgenoten van Amerika (r. 182) en de landen die deel uitmaken van de Verenigde Naties (r. 40). Die laatste partij wordt door Clinton voorgesteld als een volstrekt unaniem collectief. Zo onderstreept hij dat de voltallige VN Veiligheidsraad de daden van Saddam Hoessein veroordeelde: “The UN Security Council voted 15 to zero to condemn Saddam’s actions and to demand that he immediately come into compliance” (r. 51-53).

Tegenover het collectief staat Saddam Hoessein, die een geïsoleerde positie inneemt. De dictator staat immers lijnrecht tegenover de internationale coalitie van de Verenigde Naties. Bovendien stelt Clinton dat Hoessein ook in het Midden-Oosten alleen staat. De president benadrukt namelijk dat acht invloedrijke Arabische landen zich hebben gedistantieerd van de daden van het Iraakse regime:

```
55 Eight Arab nations -- Egypt, Syria, Saudi Arabia, Kuwait, Bahrain,
56 Qatar, United Arab Emirates and Oman -- warned that Iraq alone would
57 bear responsibility for the consequences of defying the UN.
```

De landen die deel uitmaken van de internationale coalitie tegen Saddam Hoessein delen dezelfde waarden en belangen. Clinton stelt immers dat de Amerikaanse troepen de belangen van de natie zullen verdedigen en dat zij tegelijkertijd ook zullen opkomen voor de belangen van mensen in het Midden-Oosten en de rest van de wereld: “Their [America’s armed forces] purpose is to protect the national interests of the United States, and indeed the interests of people throughout the Middle East and around the world” (r. 8-10). Door een dergelijke amplificatie te hanteren – in combinatie met het strategische gebruik van het woord “indeed” – wekt Clinton de gedachte dat de waarden van de Verenigde Staten in zekere zin universele waarden zijn. Die gedeelde waarden vormen als het ware de lijm die alle landen binnen de internationale coalitie met elkaar verbindt.

Om welke waarden het precies gaat, wordt echter niet expliciet aangegeven door Clinton. Desalniettemin lijkt het streven naar vrede een belangrijke factor te zijn. Op het einde van de toespraak worden Hoessein en zijn aanhangers immers bestempeld als “the enemies of peace” (r. 250). Enkele regels verder stelt Clinton dat zijn land bereid is om de wapens op te nemen wanneer “America’s vital interests” (r. 255-256) op het spel staan. In dat opzicht kan het vredesideaal dus beschouwd worden als één van de absolute prioriteiten van de Verenigde Staten.

Hoewel het conflict tussen de twee kampen – de Verenigde Staten en de internationale coalitie versus het regime van Saddam Hoessein – aan de basis van deze toespraak ligt, onderstreept Clinton dat de interventie in Irak gericht is tegen Saddam Hoessein, en niet tegen het Iraakse volk en de moslimgemeenschap in het algemeen. Daarom heeft Clinton besloten om de interventie voor de start van de Ramadan in te zetten, om de Islamitische wereld niet voor de schenen te schoppen: “For us to initiate military action during Ramadan would be profoundly offensive to the Muslim world (...)” (r. 174-176). Op die manier wil Clinton de goede relatie met de Arabische wereld vrijwaren (r. 176-177) en de geïsoleerde positie van Hoessein opnieuw in de verf zetten.

Richting een nieuw millennium

In de voorgaande analyse werd vastgesteld dat Bush senior een utopisch toekomstbeeld uitwerkt in zijn toespraak. Datzelfde motief wordt ook door president Clinton ingezet. Op het einde van zijn speech beweert hij namelijk dat de eeuwwisseling een betere tijd zal inluiden. De twintigste eeuw – een periode waarin verschillende grote conflicten plaatsvonden, zoals de twee Wereldoorlogen, Vietnam en de strijd in Irak – wordt immers nadrukkelijk geassocieerd met “chaos” en “fear” (r. 259). Het nieuwe tijdperk zal daarentegen mogelijkheden bieden om aan een vredige toekomst te werken. Amerika heeft in dat verband een belangrijke rol te vervullen: “Now, in the new century, we’ll have a remarkable opportunity to shape a future more peaceful than the past (...)” (r. 259-261).

Terwijl Bush vrij vaag blijft over wanneer de nieuwe tijd zal aanbreken – hij heeft het in zijn toespraak over een ‘nieuwe wereldorde’ die zal aanbreken, maar gaat daar niet dieper op in – hangt Clinton zijn toekomstbeeld nadrukkelijk op aan het nieuwe millennium. Op die manier geeft hij een concrete invulling aan zijn langetermijnvisie. Bovendien geeft hij de Amerikanen het gevoel dat de interventie in Irak snel zijn vruchten zal afwerpen: de 21ste eeuw zal volgens Clinton een tijdperk van rust en vrede inluiden.

c) Conclusie

Op inhoudelijk vlak dient Clintons betoog zich aan als een typische presidentiële oorlogstoespraak. Hij baseert zich immers op enkele klassieke motieven, waaronder ‘de strijd tegen een barbaarse vijand’ en ‘oorlog als een noodzakelijk kwaad om de Amerikaanse waarden te verdedigen’. Daarnaast valt Clinton ook terug op het utopische toekomstmotief, dat eerder al in de toespraak van Bush senior werd aangetroffen. In dat opzicht sluit Clinton zich dus duidelijk aan bij de retoriek van zijn voorgangers.

Voorts is gebleken dat Clinton een directe spreekstijl hanteert. Hij maakt voornamelijk gebruik van de logische argumentatie om zijn toehoorders te overtuigen. Die logische argumentatie wordt ondersteund door de bijzonder gestructureerde opbouw van de speech. Zo bestaat de toespraak uit drie argumentatieve blokken en maakt Clinton gebruik van opsommingen en kapstokzinnen om zijn argumenten te presenteren. De weinige retorische stijlfiguren die Clinton gebruikt – zoals drieslagen en herhalingen – staan eveneens ten dienste van de logische structuur van de speech. Het gevolg van een dergelijke gestructureerde opbouw is dat de toehoorders de aangevoerde argumenten sneller oppikken. Tegelijkertijd krijgt het betoog ook een erg formeel en dreunend karakter, waardoor de speech aan spontaniteit inboet.

In vergelijking met Bush senior kan Clinton beschouwd worden als een nog directere spreker die zijn boodschap op een bijzonder formele en gestructureerde wijze opvoert. Op die manier hoopt Clinton dat het publiek gemakkelijker zal instemmen met de inhoud van zijn betoog. Die inhoud sluit, zoals al opgemerkt werd, nauw aan bij de traditionele Amerikaanse oorlogsretoriek.

III. George W. Bush, *Address to the Nation on Operation Iraqi Freedom*

(19 maart 2003)

a) Macroniveau

Een globale lezing van de toespraak brengt meteen een opvallende vaststelling aan het licht. In vergelijking met de drie andere speeches die in deze verhandeling geanalyseerd worden, is deze toespraak veruit de kortste. Zo bestaan de redevoeringen van Bush senior, Clinton en Obama respectievelijk uit 1511, 2053 en 2006 woorden, terwijl het betoog van George W. Bush slechts 581 woorden telt. Dat opmerkelijke verschil in woordenaantal kan het gevolg zijn van een contextuele beslissing: misschien wilde Bush met deze speech een korte stand van zaken geven aan het Amerikaanse volk. Maar het gebalde karakter van de tekst kan echter ook kenmerkend zijn voor de retoriek van Bush junior, die zich zo als een bijzonder directe spreker profileert.

Die laatste gedachte wordt ondersteund door het feit dat Bush junior gebruikmaakt van de stilus medius. Hij hanteert met andere woorden een heldere, zakelijke spreekstijl. Daarbij primeert de inhoud op de vorm: Bush wil zijn boodschap op een duidelijke manier overbrengen, en hij valt slechts in beperkte mate terug op stijlfiguren en andere versieringen. In dat opzicht lijkt Bush zich dus inderdaad te profileren als een directe spreker.

Die directe spreekattitude blijkt ook uit het feit dat Bush terugvalt op de logische argumentatie om zijn boodschap aan de Amerikanen te verkopen. Aan het begin van zijn speech geeft Bush bijvoorbeeld een situatieschets: hij vertelt dat de Amerikaanse troepen begonnen zijn aan hun militaire interventie in Irak (r. 3-10) en dat meer dan 35 landen de operatie ondersteunen (r. 12-14). Daarna benadrukt hij dat de interventie enkel bedoeld is om af te rekenen met een bedreiging – wederom Saddam Hoessein – en om de controle over het land terug te geven aan het volk (r. 45-46). Tot slot maakt Bush duidelijk dat hij het conflict zo snel mogelijk wil beslechten door resoluut op te treden tegenover het regime van Hoessein (r. 68-70).

Hoewel Bush de oorlog probeert te rechtvaardigen aan de hand van logische argumenten, maakt hij echter ook vaak gebruik van pathoselementen. Doorheen zijn hele toespraak probeert Bush immers in te spelen op de gevoelens van de toehoorders. Zo verheerlijkt hij de Amerikaanse soldaten, die hij moedig en eervol noemt (r. 23-25), en stelt hij Saddam Hoessein expliciet voor als een meedogenloze vijand die alle oorlogsconventies en moraalregels met de voeten treedt: “In this conflict America faces an enemy that has no regard for conventions of war or rules of morality” (r. 27-28). Bovendien wijst Bush meermaals op het potentiële gevaar dat Hoessein vormt, niet alleen voor de Irakezen zelf, maar ook voor de rest van de wereld:

59 The people of the United States and our friends and allies will not
60 live at the mercy of an outlaw regime that threatens the peace with
61 weapons of mass murder.

Door op een dergelijke ‘emotionele’ manier over de situatie te spreken, hoopt Bush dat de Amerikaanse burgers zich tegen Saddam Hoessein keren en de interventie in Irak ten volle zullen steunen. Pathos wordt met andere woorden gebruikt om de logische argumentatie te ondersteunen en te versterken.

Naast logos en pathos zet Bush ook ethos in om de Amerikaanse publieke opinie voor zich te winnen. Dat presidentiële ethos vervult in dit betoog wel een andere rol dan in de voorgaande speeches. Daar waar Bush senior en Clinton hun leiderspositie in de verf zetten, probeert Bush zich vooral als ‘mede-Amerikaan’ te profileren. Zo opent hij zijn speech bijvoorbeeld met de aanspreking “my fellow citizens” (r. 1), een uitspraak die hij aan het einde van zijn speech (r. 72) herhaalt. Daarnaast spreekt hij uitdrukkelijk over “our nation” (r. 58) en “our country” (r. 77). Op die manier wil Bush zijn gelijkaardigheid of *similarity* met de toehoorders in de verf zetten. Dat gevoel van gelijkendheid moet ervoor zorgen dat de Amerikanen de presidentiële boodschap sneller zullen aanvaarden.

Over het algemeen stuurt Bush junior zijn boodschap dus zowel langs de centrale als de perifere route. Enerzijds baseert hij zijn betoog immers op logos: hij probeert het Amerikaanse volk te overtuigen van een militaire interventie in Irak aan de hand van rationele argumenten. Anderzijds hanteert hij ook perifere cues en valt hij terug op pathos en ethos om zijn boodschap verder kracht bij te zetten.

Wat de aangevoerde motieven betreft, sluit deze toespraak nauw aan bij de klassieke Amerikaanse oorlogsretoriek. Zo stelt Bush junior de oorlog in Irak voor als een strijd tegen een barbaarse vijand (r. 27-32) die een reële bedreiging vormt voor Amerika en haar bondgenoten (r. 58-66). Daarnaast voert hij het vrijheidsideaal op als een kernwaarde die de Verenigde Staten koste wat kost moeten verdedigen en verspreiden (r. 73-75). Tot slot spreekt hij vol lof over de Amerikaanse troepen en roept hij de toehoorders op om de soldaten te steunen (r. 19-21; 48-56). Daarmee valt Bush terug op drie klassieke motieven om de oorlog aan zijn volk te verkopen. Opgemerkt zij dat het utopische

toekomstmotief, dat Bush senior en Bill Clinton in hun speeches verwerkten, ontbreekt in deze toespraak.

b) Microniveau

Zoals eerder al werd aangehaald, profileert Bush junior zich in deze toespraak als een directe spreker die zijn boodschap op een duidelijke, ondubbelzinnige wijze overbrengt. Dat blijkt ook uit de analyse op microniveau: Bush maakt in zijn speech immers opvallend weinig gebruik van retorische figuren. Het enige stijlprocedé dat hij meermaals toepast, is de drieslag. In de regels 4-5 gebruikt Bush zo'n driedelige opsomming om de doeleinden van de militaire interventie te beschrijven: "(...) military operations to disarm Iraq, to free its people and to defend the world from grave danger".

Een ander voorbeeld bevindt zich in de regels 30-32, waar Bush aangeeft dat Saddam Hoessein onschuldige mensen gebruikt als levend schild. Dat doet hij opnieuw aan de hand van een opsomming: "(...) attempting to use innocent men, women and children as shields for his own military". En in de regels 38-40 gebruikt Bush de drieslag om aan te geven hoe het 'nieuwe' Irak er volgens hem moet uitzien: "(...) helping the Iraqis achieve a united, stable and free country will require our sustained commitment".

Daarnaast valt Bush ook terug op enkele parallellismen. Die stijlfiguur wordt onder andere ingezet om de vastberadenheid van de president – en bij uitbreiding van de Verenigde Staten – in de verf te zetten, zoals blijkt uit de volgende passage:

```
73 We will pass through this time of peril and carry on the
74 work of peace. We will defend our freedom. We will bring freedom to
75 others and we will prevail.
```

In de bovenstaande regels plaatst Bush drie zinnen na elkaar die dezelfde basisstructuur vertonen: de zinnen beginnen met een persoonlijk voornaamwoord ("we"), gevolgd door een werkwoord ("to pass through"; "to defend", "to bring") en een lijdend voorwerp ("this time of peril"; "our freedom"; "freedom"). Het betoog krijgt zo een dreunend karakter. Op die manier wil Bush de toehoorders op het hart drukken dat de strijd in Irak tot een goed einde gebracht zal worden.

Opgemerkt zij dat Bush het parallellisme soms ook combineert met de antithese. Zo doet hij bijvoorbeeld de volgende uitspraak: "We will meet that threat now with our army, air force, navy, coastguard and marines so that we do not have to meet it later with armies of firefighters and police and doctors on the streets of our cities" (r. 63-66). Die uitspraak bevat wederom een parallellisme, vermits de hoofdzin en de bijzin uit dezelfde zinstructuur bestaan. Tegelijkertijd kan de bijzin beschouwd worden als een negatieve weerspiegeling van de hoofdzin: "We *will meet* that threat now (...) so that we *do not have to meet* it later (...)". Door middel van die antithese wil Bush zijn toehoorders ervan overtuigen dat de militaire interventie een noodzaak is, om te voorkomen dat de strijd zich verplaatst naar de Amerikaanse straten.

Verder worden er geen stijlfiguren gebruikt in deze toespraak. Bush' speech is met andere woorden vrij beperkt op stilistisch vlak. De echte overtuigingskracht van dit betoog schuilt daarentegen in de inhoudelijke motieven die naar voren worden geschoven, en die ervoor moeten zorgen dat het Amerikaanse volk zich achter de oorlog in Irak schaaft.

Het Amerikaanse collectief

Het eerste retorische topos dat door Bush wordt aangewend, is de idee van één collectieve, Amerikaanse entiteit. In zijn betoog probeert Bush immers een gevoel van verbondenheid op te roepen. Net zoals zijn voorgangers doet hij dat door de 'wij-vorm' te benadrukken. Die inclusieve wij wordt met name in de tweede helft van de speech uitgespeeld: "*We* come to Iraq" (r. 42); "*we* have no ambition" (r. 45); "*our* nation enters this conflict reluctantly (r. 58); "*we* will accept no outcome but victory" (r. 70); "*we* will pass through this time of peril (r. 73); enzovoort. Door nadrukkelijk over

‘wij’ te spreken, wil Bush de Amerikaanse eenheid naar voren schuiven en het patriottische vuur bij zijn toehoorders aanwakkeren.

Bush schuift zich op zijn beurt naar voren als de leider van dat Amerikaanse collectief. Dat doet hij door zijn eigen positie als president in de verf te zetten. Aan het begin van zijn toespraak geeft hij bijvoorbeeld aan dat hij de troepen heeft bevolen om Iraakse doelwitten te bombarderen: “*On my orders, coalition forces have begun striking selected targets of military importance (...)*” (r. 7-8). Een ander voorbeeld waarbij Bush de ik-vorm hanteert, bevindt zich in regel 34: “*I want Americans and all the world to know (...)*”. In deze passages spreekt hij zijn toehoorders duidelijk toe als aanvoerder van de natie.

Tegelijkertijd wil Bush de Amerikanen de indruk geven dat hij één van hen is. Dat doet hij door de persoonlijke voornaamwoorden van de eerste persoon enkelvoud ‘I’ en meervoud ‘we’ met mekaar te verbinden, getuige het volgende voorbeeld: “*I assure you [that] (...) we will accept no outcome but victory*” (r. 69-70). Hetzelfde gebeurt ook in regel 48: “*I know that the families of our military are praying (...)*”. Bovendien spreekt Bush zijn publiek op een specifieke manier toe: aan het begin (r. 1) en op het einde (r. 77) van zijn betoog spreekt hij namelijk over “*my fellow citizens*”, waarmee hij opnieuw verwantschap met zijn toehoorders probeert te creëren.

Tegenover het collectief staat het regime van de Iraakse dictator Saddam Hoessein. Die laatste partij staat lijnrecht tegenover de Verenigde Staten. Dat blijkt duidelijk uit de manier waarop Bush over de tegenstander praat. In regel 63 spreekt hij bijvoorbeeld niet over Saddam Hoessein als dusdanig, maar duidt hij de vijand op depreciatieve wijze aan als ‘die bedreiging’. Tegelijkertijd wordt de spanning tussen beide kampen benadrukt: “*We will meet that threat now (...)*”. Die wij-zij-verhouding komt ook in de volgende passage terug: “*In this conflict America [we] faces an enemy [they] that has no regard for conventions of war or rules of morality*” (r. 27-28). Daarmee wordt meteen ook duidelijk op welke grond Bush zijn onderscheid baseert: iedereen die de gevestigde moraalregels overtreedt, valt buiten het wij-construct en wordt bijgevolg beschouwd als vijandig. Om welke regels het precies gaat, wordt echter niet gepreciseerd in de toespraak.

Het gevolg van Bush’ woorden is dat Saddam Hoessein in een geïsoleerde positie wordt geplaatst. Die gedachte wordt versterkt door het feit dat de Amerikaanse interventie in Irak ondersteund wordt door een internationale coalitie. Die brede steun wordt meermaals aangehaald door Bush. In de regels 12-14 geeft hij bijvoorbeeld aan dat meer dan 35 landen steun verlenen aan de operatie in het Midden-Oosten: “*More than 35 countries are giving crucial support (...)*”. Bush stelt bovendien dat die bondgenoten de coalitie uit vrije wil hebben vervoegd, zonder dat de Amerikanen om hun steun hebben moeten vragen: “*Every nation in this coalition has chosen to bear the duty and share the honour of serving in our common defence*” (r. 16-17). Op die manier probeert Bush de oorlog in Irak te verkopen als een strijd voor het gemeenschappelijk goed. Hij gaat zelfs nog verder: aan het begin van zijn speech stelt hij de interventie in Irak voor als een noodzaak, om de wereld te beschermen tegen een groot gevaar (r. 4-5). De Irakoerlog wordt zo herleid tot een strijd tussen Saddam Hoessein en de rest van de wereld.

Opgemerkt zij dat Bush de militaire interventie expliciet voorstelt als een strijd tegen dictator Saddam Hoessein, en geen aanval tegen het Iraakse volk en de moslimgemeenschap. Dat blijkt onder andere uit de regels 42-43, waar Bush zijn respect ten aanzien van de Irakezen, hun cultuur en hun geloofsovertuiging uitdrukt: “*We come to Iraq with respect for its citizens, for their great civilisation and for the religious faiths they practise*”. Voorts zegt hij ook dat de coalitietroepen er alles aan zullen doen om burgerslachtoffers te vermijden: “*(...) coalition forces will make every effort to spare innocent civilians from harm*” (r. 34-35). Tot slot beklemtoont Bush dat hij enkel en alleen troepen naar Irak stuurt om af te rekenen met Hoessein, om zo de controle over het land terug aan het volk te geven: “*We have no ambition in Iraq except to remove a threat and restore control of that country to its own people*” (r. 45-46). Op die manier wil Bush aan zijn toehoorders duidelijk maken dat hij geen geheime agenda heeft. Het enige doel van ‘zijn’ Irakoerlog is om af te rekenen met een doorslechte vijand die de Irakezen, het Midden-Oosten en de wereld bedreigt.

Verheerlijking van de troepen en de Amerikaanse waarden

Een ander retorisch motief dat centraal staat in deze toespraak is de verheerlijking van de eigen natie. Die verheerlijking heeft in de eerste plaats betrekking op de Amerikaanse strijdkrachten. In zijn speech spreekt Bush immers vol lof over de troepen die zich reeds op het Iraakse strijdperk bevinden. Daarbij richt hij zich expliciet tot de Amerikaanse soldaten, zoals blijkt uit de volgende passage: “To all the men and women of the United States armed forces now in the Middle East (...)” (r. 19-20). In de daaropvolgende regels lauwert Bush de vaardigheden (“skill”), de moed (“bravery”) en de rechtschapenheid (“honourable spirit”) van zijn troepen:

```
23 The enemies you confront will come to know your skill and bravery.  
24 The people you liberate will witness the honourable and decent spirit  
25 of the American military.
```

Bush spreekt niet alleen zijn troepen toe, maar hij richt zich in zijn speech ook tot de families van de soldaten. Hij erkent namelijk dat de familieleden van de Amerikaanse soldaten emotioneel lijden onder hun vertrek, en hij is zich ervan bewust dat zij bidden voor een veilige terugkeer van hun geliefden (r. 48-49). Tegelijkertijd steekt hij hen een hart onder de riem door te benadrukken dat de hele natie hen steunt en meebidt voor een goede afloop: “Millions of Americans are praying with you (...)” (r. 51-52). Die steunbetuiging komt ook naar voren in de regels 54-55: “For your sacrifice you have the gratitude and respect of the American people (...)”.

Dergelijke lofbetuigingen worden ingezet om de Amerikaanse eenheid te versterken. Door te beweren dat het hele land achter de soldaten en hun familieleden staat, wil Bush de emoties van zijn toehoorders beroeren en ervoor zorgen dat zij zich achter “our forces” (r. 55) scharen. Op die manier wil hij de publieke opinie voor zich winnen en ervoor zorgen dat de Amerikanen de Irakoerlog steunen.

Naast het prijzen van de troepen verheerlijkt Bush ook de centrale waarden van de Verenigde Staten. Dat gebeurt met name in de laatste alinea van de toespraak. Daar haalt Bush twee waarden aan die van cruciaal belang zijn voor Amerika, namelijk het streven naar vrede en het vrijheidsideaal. Amerika wordt voorgesteld als een fervente verdediger van beide waarden, vermits de waarden verbonden worden met actieve werkwoorden: “[We will] carry on the work of peace” en “we will defend our freedom” (r. 73-74). Wat die laatste waarde betreft, verschijnen de Verenigde Staten zelfs als een pionier, een natie die het vrijheidsideaal hoog in het vaandel draagt en over de hele wereld wil verspreiden: “We will bring freedom to others and we will prevail” (r. 74-75). De oorlog in Irak kan in dat opzicht beschouwd worden als een noodzakelijk kwaad om vrede en vrijheid te laten zegevieren.

c) Conclusie

Bush dient zich in deze toespraak aan als een directe spreker die zijn boodschap beknopt en to the point brengt. Zo maakt hij slechts in beperkte mate gebruik van retorische stijlfiguren, en baseert hij zijn betoog hoofdzakelijk op de logische argumentatie. De ethos- en pathoselementen die Bush hanteert, ondersteunen de rationele argumenten die worden aangevoerd.

Hoewel het om een bijzonder korte speech gaat, zitten er toch verschillende traditionele motieven in de tekst vervat die nauw aansluiten bij de klassieke oorlog retoriek. Bush stelt de oorlog in Irak bijvoorbeeld voor als een strijd tegen een barbaarse vijand die een imminente bedreiging vormt voor Amerika en de rest van de wereld. Daarnaast voert hij het vrijheidsideaal op als een belangrijke kernwaarde die koste wat kost verdedigd moet worden. Verder probeert Bush ook een Amerikaanse eenheid te creëren door het collectief aan te spreken. Het utopische toekomstmotief, dat werd aangetroffen in de toespraken van Bush senior en Bill Clinton, wordt daarentegen niet uitgewerkt in deze speech. Desalniettemin toont deze analyse aan dat Bush’ oorlogsspeech op inhoudelijk vlak nauw aansluit bij de retoriek van zijn voorgangers.

Kortom: Bush junior kan beschouwd worden als een efficiënte spreker die – gezien het beknopte karakter van de tekst – zijn boodschap snel en duidelijk naar de toehoorders wil overbrengen. Daarbij voert hij klassieke motieven aan met de bedoeling om de Amerikanen te verenigen tegenover een gemeenschappelijke bedreiging.

IV. Barack Obama, *Statement by the President on ISIL* (10 september 2014)

a) **Macroniveau**

Over het algemeen sluit de spreekstijl die president Obama in deze speech hanteert aan bij die van zijn voorgangers. Hij verpakt zijn boodschap in de stilus medius en maakt gebruik van een heldere, zakelijke taal. Tegelijkertijd kent de toespraak een erg gestructureerde opbouw. Hoewel Obama minder tekstmarkeerders en opsommingen gebruikt dan Clinton – wiens toespraak eerder al opviel door de rigide opbouw – kan zijn speech herleid worden tot vijf argumentatieve blokken.

In het eerste blok (r. 5-51) gaat Obama dieper in op de verschillende anti-terreuracties die Amerika in het recente verleden heeft gevoerd. Tegelijkertijd zet hij Islamitische Staat neer als een nieuwe, opkomende bedreiging. In het tweede blok (r. 53-122) wordt een strategie uit de doeken gedaan om IS te stoppen en worden enkele concrete (militaire) acties aangekondigd. Het derde blok (r. 124-143) staat in het teken van de nationale en internationale steun die Obama krijgt in de strijd tegen IS. In het vierde blok (r. 145-159) probeert de president aan zijn toehoorders duidelijk te maken dat de strijd tegen IS geen nieuwe Irakoerlog zal worden. Het vijfde en laatste argumentatieve blok (r. 161-211) ten slotte neemt de vorm aan van een lofrede, waarbij Obama de eigen natie eert en prijst.

De argumenten die Obama binnen die blokken opvoert, zijn doorgaans geënt op logos. Dat blijkt onder andere uit de regels 25-33, waar Obama aan de hand van logische argumenten probeert aan te tonen dat IS noch Islamitisch, noch een staat is. Hij beweert namelijk dat de terreurgroepering veel moslims om het leven brengt, en dat zij door geen enkele overheid wordt erkend. De belofte dat de strijd tegen IS geen nieuwe Irakoerlog zal zijn, wordt eveneens ondersteund door rationele argumenten. Zo haalt Obama bijvoorbeeld aan dat er geen grondtroepen uitgestuurd zullen worden en dat de Amerikaanse soldaten in de eerste plaats een ondersteunende rol zullen spelen (r. 147-153).

De logische argumentatie gaat hand in hand met pathoselementen die de gevoelens van de toehoorders moeten aanspreken, zodat zij sneller meegaan in Obama's betoog. Pathos wordt bijvoorbeeld ingezet bij het voorstellen van IS. De groepering wordt immers neergezet als een terreurorganisatie die iedereen die in haar weg staat afslacht: "ISIL is a terrorist organization, pure and simple. And it has no vision other than the slaughter of all who stand in its way" (r. 31-33). In de daaropvolgende regels gaat Obama verder in op de verschrikkingen die IS dagelijks pleegt, niet alleen tegen onschuldige burgers, maar zelfs tegen Amerikaanse journalisten:

35 In a region that has known so much bloodshed, these terrorists are
36 unique in their brutality. They execute captured prisoners. They kill
37 children. They enslave, rape, and force women into marriage. They
38 threatened a religious minority with genocide. In acts of barbarism,
39 they took the lives of two American journalists -- Jim Foley and
40 Steven Sotloff.

Obama besluit dat IS ook de rest van de wereld in gevaar zal brengen wanneer er niet tegen hen wordt opgetreden: "If left unchecked, these terrorists could pose a growing threat beyond that region – including to the United States" (r. 44-45). In deze passages speelt de president duidelijk in op het angstgevoel van de toehoorders. Door de Amerikanen het gevoel te geven dat ook zij niet veilig zijn voor de gruweldaden van IS, verhoogt Obama hun betrokkenheid en wil hij ervoor zorgen dat zij de strijd tegen de terreurgroep steunen.

Wat het gebruik van ethos betreft, vallen er in deze toespraak een aantal zaken op. Ten eerste probeert Obama zijn gelijkaardigheid met het publiek te benadrukken via de aanspreking “my fellow Americans” (r. 1; 161). Bovendien gebruikt hij ook veelvuldig het persoonlijke voornaamwoord “we”. Door die inclusieve wij presenteert Obama zichzelf en de toehoorders als gelijken, waardoor die laatsten zich gemakkelijker met hun president kunnen vereenzelvigen. Tegelijkertijd zet Obama zijn positie als leider van de natie nadrukkelijk in de verf. Hij noemt zichzelf bijvoorbeeld “Commander-in-Chief” (r. 5 en r. 196) of opperbevelhebber. Daarnaast spreekt hij zijn toehoorders ook meermaals toe als president, in de ik-vorm: “Last month, *I* ordered our military to take targeted action against ISIL” (r. 55-56); “*I* have made it clear that we will hunt down terrorists” (r. 80-81); “*I* have the authority to address the threat from ISIL” (r. 139-140); “Tonight, *I* ask for your support in carrying that leadership forward” (r. 194-195); enzovoort. Kortom: aan de ene kant probeert Obama zijn *similarity* met de toehoorders uit te spelen, aan de andere kant profileert hij zich nadrukkelijk als de leider van de Verenigde Staten.

Wanneer bovenstaande vaststellingen toegepast worden op het argumentatiemodel van Petty en Cacioppo (1986), dan kan besloten worden dat deze toespraak – meer dan de voorgaande speeches – zowel op de centrale als op de perifere route steunt. Enerzijds haalt Obama rationele argumenten aan om de militaire acties tegen IS te rechtvaardigen. Anderzijds gebruikt hij ook perifere cues om zijn toehoorders te overtuigen. Pathoselementen – zoals het inzoomen op de gruweldaden van IS en het verheerlijken van de eigen natie – moeten ervoor zorgen dat de Amerikanen emotioneel betrokken raken bij de kwestie. Ethos wordt dan weer ingezet om Obama’s leidersrol te versterken. Het constante samenspel tussen centrale en perifere cues moet ervoor zorgen dat de Amerikanen zich collectief achter de militaire acties scharen.

Op inhoudelijk vlak maakt Obama in zijn toespraak gebruik van verschillende bekende motieven. Ten eerste stelt hij Islamitische Staat voor als een onmenselijke terreurgroep die barbaarse daden pleegt (r. 31-33; 35-40). Hij benadrukt dat de terroristen niet enkel een bedreiging vormen voor het Midden-Oosten, maar voor de hele wereld (r. 42-51; 117-122). Voorts promoot Obama ook de Amerikaanse idealen, zoals vrijheid en gerechtigheid (r. 135-136; 193-195; 207-211). Hoewel de president ook kort naar de toekomst verwijst (r. 165-166; 173-175; 209-211) gebeurt dat niet zo expliciet als bij Bush senior en Clinton, die het utopische toekomstmotief in hun toespraken uitspeelden. Desalniettemin is deze speech duidelijk geïnspireerd door de klassieke Amerikaanse oorlogsretoriek.

b) Microniveau

Wanneer er wordt gekeken naar de stilistische kwaliteit van deze speech, dan valt het op dat Obama bijzonder weinig retorische figuren gebruikt. Het enige stilistische procedé dat meermaals voorkomt, is het gebruik van herhalingen. In de regels 36-37 beschrijft Obama bijvoorbeeld de gruweldaden van IS aan de hand van die stijlfiguur. Hij gebruikt immers zinnen die uit dezelfde basisstructuur bestaan, namelijk het persoonlijk voornaamwoord ‘they’ gevolgd door een werkwoord (‘execute’; ‘kill’; ‘threaten’) en een lijdend voorwerp (‘captured prisoners’; ‘children’; ‘two American journalists’): “They execute captured prisoners. They kill children. They enslave, rape, and force women into marriage. They threatened a religious minority with genocide. (...) they took the lives of two American journalists”. Door gelijkaardige zinnen achter mekaar te plaatsen, wil Obama de barbaarse houding van de terreurgroep in de verf zetten.

Een andere instantie waar herhalingen worden ingezet, bevindt zich in de passage waar Obama de voortrekkersrol van Amerika aanhaalt (r. 177-188). Daar plaatst hij vijf zinnen achter elkaar die telkens met de aanhef “it is America that (...)” beginnen. Aan de hand van die stijlfiguur wil Obama de vooraanstaande rol van Amerika op het internationale toneel benadrukken. Tegelijkertijd zorgen de herhalingen ervoor dat die prominente rol ook door de tekst zelf wordt weerspiegeld.

Naast herhalingen kan er in de toespraak één duidelijke metafoor worden waargenomen. In zijn betoog vergelijkt Obama IS namelijk met een kankergezwell: “Now, it will take time to eradicate a cancer like ISIL” (r. 145). Die analogie is gebaseerd op het feit dat de terreurgroep zal blijven groeien zolang men geen actie onderneemt: “If left unchecked, these terrorists could pose a growing threat (...)” (r. 44-45).

Dat zal op zijn beurt nefaste gevolgen hebben, niet alleen voor het Midden-Oosten, maar voor de hele wereld. Door die gedachte op te hangen aan een bekend ziektebeeld – een ziekte waar steeds meer mensen, direct of indirect, mee worden geconfronteerd – wil Obama aan zijn toehoorders duidelijk maken dat het noodzakelijk is om snel tegen IS in te grijpen en de wereld zo te ‘genezen’.

Daarmee zijn alle stijlfiguren toegelicht die in deze speech vervat zitten. Het moge duidelijk zijn dat Obama zich in deze toespraak meer focust op de inhoud van de boodschap dan op stijlfiguren en -versieringen. Die boodschap wordt echter wel gekenmerkt door een emotioneel geladen taalgebruik. Er hoeft maar verwezen te worden naar de metafoor die hierboven al werd aangehaald, waarbij Obama het heeft over een vijand die uitgeroeid (“eradicate”, r. 145) moet worden. Die gedachte drukt hij ook uit aan het begin van de toespraak, waar hij zijn vastberadenheid toont om IS te verdringen en te vernietigen (“to degrade and ultimately destroy”, r. 2-3). Die woorden worden bovendien herhaald in de regels 73-74. Verder worden ook de misdaden van de vijand omschreven met krachtige termen. IS ‘doodt’ niet, maar zij slacht mensen af (“slaughter”, r. 32); het Syrische regime van Assad ‘onderdrukt’ haar burgers niet, maar zij terroriseert hen (“terrorize”, r. 102). Dergelijke verwoordingen dragen een sterke, emotionele connotatie met zich mee en moeten de gevoelens van toehoorders aanspreken.

Het retorische dualisme: Amerika vs. IS

Net zoals in de drie voorgaande speeches probeert Obama in zijn betoog een Amerikaans groepsgevoel te creëren. Zoals eerder in deze analyse al werd opgemerkt, doet hij dat door veelvuldig de wij-vorm in de mond te nemen, zoals blijkt uit de volgende passage: “Working with *our* partners, *we* will redouble *our* efforts to cut off its funding; improve *our* intelligence; strengthen *our* defenses (...)” (r. 109-111). Tegelijkertijd profileert hij zich uitdrukkelijk als de leider van dat collectief. Hij verwijst immers meermaals naar zijn eigen positie als president. Hij stelt zich zelfs op als een soort pater familias die over de veiligheid en het welzijn van zijn burgers waakt: “As Commander-in-Chief, my highest priority is the security of the American people” (r. 5-6). Tegenover het Amerikaanse collectief (‘we’) staat terreurgroep IS (‘they’), die door haar barbaarse daden een gevaar vormt voor de Verenigde Staten en haar bondgenoten. Op die manier plaatst Obama twee kampen lijnrecht tegenover elkaar.

Die fundamentele oppositie is het gevolg van een retorisch dualisme dat doorheen de toespraak wordt uitgewerkt. Obama associeert beide partijen immers met tegengestelde termen en kwaliteiten: het wij-kamp wordt systematisch verbonden met positieve eigenschappen, terwijl IS aan negatieve woorden wordt gekoppeld. Zo wordt IS voortdurend gepresenteerd als “threat” of “danger” (r. 42; 45; 71; 139; 143). Daartegenover staan de Verenigde Staten, die net in verband worden gebracht met veiligheid (r. 5; 14). Daarnaast wordt IS ook voorgesteld als een groep extremisten (r. 104) die geen enkele politieke steun krijgt (r. 30-31), terwijl Amerika wel op bondgenoten kan rekenen. Dat wordt verschillende keren benadrukt in de speech: Obama heeft het onder andere over een “broad coalition” (r. 70; 125), “friends and allies” (r. 2) en “partners” (r. 65; 109; 132; 154).

Een ander dualisme heeft betrekking op de morele aard van beide partijen. IS wordt namelijk verbonden met barbarij (r. 38) en brutaliteit (r. 36); zij executeren onschuldigen (r. 36) en verkrachten hun vrouwen (r. 37). Obama beklemtoont zo de beestachtige natuur van de terreurgroep, voor wie elke vorm van menselijkheid vreemd is. Die menselijkheid is wel terug te vinden bij Amerika, getuige het feit dat zij humanitaire missies (r. 8) onderneemt en humanitaire steun (r. 117) verleent. Bovendien bekampen de Verenigde Staten hun tegenstander ook met een duidelijk, hoger doel: zij vechten voor kansen, tolerantie en een hoopvolle toekomst (r. 187-188), voor een gemeenschappelijke veiligheid en een gemeenschappelijke menselijkheid (r. 135-136). IS is daarentegen enkel en alleen uit op bloedvergieten: “It has no vision other than the slaughter of all who stand in its way” (r. 32-33).

Het constante associatiespel in deze toespraak beïnvloedt de manier waarop mensen denken over de Verenigde Staten en Islamitische Staat. Doordat de bovenstaande associaties regelmatig herhaald worden, ontstaan er in de hoofden van de toehoorders mentale verbindingen die bepalend zijn voor de wijze waarop zij naar beide partijen kijken. Zij zullen Amerika immers meteen associëren met menselijkheid, veiligheid en verbondenheid; IS staat dan weer voor onverdraagzaamheid, geweld en beestachtigheid. Het conflict tussen Amerika en IS wordt met andere woorden gereduceerd tot een strijd tussen leven en dood, tussen goed en kwaad. Die tweestrijd vormt een van de centrale persuasieve pijlers binnen Obama's betoog.

Het Irak-paradigma

Eerder in deze studie werd aangetoond dat Bush senior in zijn toespraak verwijst naar de Vietnamoorlog om de strijd tegen Saddam Hoessein te rechtvaardigen. De Amerikaanse interventie in Vietnam kreeg destijds bijzonder veel kritiek – zowel uit binnen- als buitenland – en staat sindsdien symbool voor een politiek en militair falen. Om ervoor te zorgen dat de publieke opinie de oorlog tegen Hoessein toch zou steunen, drukt hij zijn toehoorders op het hart dat het conflict in het Midden-Oosten geen tweede Vietnam zal worden.

Diezelfde strategie wordt ook door Obama ingezet, ook al gebruikt hij daarvoor een ander referentiepunt. Hij verwijst namelijk niet naar de Vietnamoorlog, maar wel naar het conflict in Irak. Die oorlog, die ingezet werd door zijn voorganger George W. Bush, kreeg immers felle kritiek, omdat zij erg lang aansleepte en veel (Amerikaanse) levens kostte. Om die reden benadrukt Obama dat de terreurstrijd tegen IS zal verschillen van de Irakoerlog: “I want the American people to understand how this effort will be different from the wars in Iraq and Afghanistan” (r. 147-149). Die kerngedachte werkt hij doorheen de hele toespraak uit.

Hoewel Obama zich openlijk distantieert van de Irakoerlog, is hij er wel van overtuigd dat IS moet worden teruggedrongen. Een van de pijlers van zijn presidentschap, zo stelt hij, is om kordaat op te treden tegen iedereen die de Verenigde Staten bedreigt: “This is a core principle of my presidency: if you threaten America, you will find no safe haven” (r. 83-84). Dat gebeurt echter op een minder directe manier dan voorheen. Zo zal hij geen soldaten naar de frontlinies sturen: “It [the war] will not involve American combat troops fighting on foreign soil” (r. 149-150). Meer zelfs: in het begin van de speech beklemtoont Obama dat de 140.000 soldaten die zich in het Midden-Oosten bevonden terug naar huis zijn gekeerd (r. 10-13). Daarmee breekt hij radicaal met het buitenlandse beleid dat door zijn voorganger werd gevoerd.

De Verenigde Staten zullen bijgevolg een andere rol spelen in de strijd tegen IS. Daar waar Bush het heft in eigen handen nam om de orde in Irak te herstellen, wil Obama vooral ondersteunend te werk gaan. Het is immers de taak van de Irakezen zelf om een front tegen IS te vormen: “(...) we cannot do for Iraqis what they must do for themselves, nor can we take the place of Arab partners in securing their region” (r. 64-66). Amerika zal op haar beurt alle steun verlenen die nodig is om IS te verslaan. Die steun neemt de vorm aan luchtaanvallen, die het Iraakse leger moeten helpen bij hun offensief: “We will conduct a systematic campaign of airstrikes against these terrorists (...) so that we're hitting ISIL targets as Iraqi forces go on offense” (r. 76-77; 79-80). Daarnaast stuurt Amerika ook soldaten uit die de Iraakse Security Forces zullen bijstaan (r. 87-91). In dat verband beklemtoont Obama opnieuw dat die soldaten niet zullen deelnemen aan gevechtmissies: “As I have said before, these American forces will not have a combat mission” (r. 91-92).

Verder belooft Obama humanitaire ondersteuning (r. 117) voor alle onschuldige burgers die getroffen zijn door de gruweldaden van Islamitische Staat. Bovendien zal Amerika ook op logistiek vlak bijspringen. Zo zal zij, in samenwerking met haar bondgenoten, IS' geldkraan dichtdraaien en de stroom buitenlandse strijders die zich willen aansluiten bij de terreurgroep indijken:

108 Third, we will continue to draw on our substantial counterterrorism
109 capabilities to prevent ISIL attacks. Working with our partners, we
110 will redouble our efforts to cut off its funding; improve our
111 intelligence; strengthen our defenses; counter its warped ideology;
112 and stem the flow of foreign fighters into -- and out of -- the
113 Middle East.

Ook op tekstueel vlak wordt de ondersteunende rol van Amerika in de verf gezet. Doorheen de toespraak neemt Obama woorden als “help” (r. 60; 95), “assistance” (r. 99; 117) en “support” (r. 86; 88; 93; 95; 130; 152) in de mond. Op die manier wil hij de toehoorders op het hart drukken dat Amerika niet direct betrokken zal geraken in het conflict.

De strijd tegen IS kent in ieder geval een groot draagvlak. Daar waar de Irakoorlog tot interne verdeeldheid en polemiek leidde, kan Obama nu rekenen op “bipartisan support” (r. 138), de goedkeuring van zowel de Republikeinen als de Democraten. Daarnaast verwijst hij meermaals naar de “broad coalition of partners” (r. 125) die meestrijden tegen IS, waaronder ook verschillende Arabische landen (“Arab partners”, r. 65). Door die brede steun in de verf te zetten, wil Obama ervoor zorgen dat de toehoorders zijn strijdplan goedkeuren. Tegelijkertijd aast Obama ook op de steun van het Amerikaanse Congres, in de hoop dat zij hem extra bevoegdheden en middelen zullen toekennen: “Tonight, I again call on Congress to give us additional authorities and resources (...)” (r. 99-101). Opmerkelijk genoeg wordt het Congres moreel verplicht om aan die oproep tegemoet te komen. De steun van het Congres is immers nodig om de wereld te tonen dat Amerika verenigd staat in deze strijd, zo stelt Obama: “So I welcome congressional support for this effort in order to show the world that Americans are united in confronting this danger” (r. 141-143). De Congresleden kunnen dus bijna niet anders dan hun steun te verlenen aan de operatie.

Het uiteindelijke punt dat Obama in zijn toespraak wil maken, is duidelijk; de strijd tegen IS zal niet leiden tot een nieuwe Irakoorlog: “We will not get dragged into another ground war in Iraq” (r. 92-93). Aan de hand van het Irak-paradigma, dat doorheen de toespraak wordt uitgespeeld, maakt Obama dus aan zijn toehoorders duidelijk dat de strijd tegen IS radicaal zal verschillen van de oorlog die door zijn voorganger werd gevoerd. Die gedachte kan beschouwd worden als een van de sterkste argumenten binnen Obama’s discours.

Lofzang voor Amerika

In het laatste deel van de toespraak staat Obama stil bij de sterke, prominente positie die zijn land inneemt in de wereld. De zware tegenslagen die Amerika in het recente verleden heeft gekend – zoals de aanslagen van 9/11 en de grote economische crisis die in 2007 toesloeg – hebben de natie volgens hem net gesterkt. Obama is er dan ook van overtuigd dat Amerika een bepalende rol zal spelen in de toekomst: “Yet despite these shocks; through the pain we have felt and the grueling work required to bounce back – America is better positioned today to seize the future than any other nation on earth” (r. 164-166).

Obama voert een aantal concrete voorbeelden aan om die stelling te ondersteunen. Zo prijst hij onder andere de sterke reputatie van de universiteiten, de groei van de verwerkende- en de autoindustrie en de toenemende jobcreatie binnen de Amerikaanse bedrijfswereld (r. 168-172). Tegelijkertijd uit hij ook bijzonder lovende woorden ten aanzien van het Amerikaanse volk: “I see the grit and determination and common goodness of the American people every single day” (r. 173-174).

Zulke lovende woorden zijn bedoeld om een nationalistisch gevoel bij de toehoorders los te weken. Het is in die optiek dat Obama de internationale leidersrol van de Verenigde Staten in de verf zet. Die rol wordt zelfs als een soort natuurlijke roeping opgevoerd: “But as Americans, we welcome our responsibility to lead” (r. 190-191). De Verenigde Staten nemen immers altijd het voortouw om internationale problematieken op te lossen, zoals de ebola-uitbraak in Afrika en de Russische inval in Oekraïne (r. 179-183). Maar ook in de strijd tegen IS vervult Amerika een leidersrol. Dat maakt Obama doorheen zijn speech duidelijk: “America will lead a broad coalition” (r. 70); “I will chair a

meeting of the UN Security Council to further mobilize the international community around this effort” (r. 113-115); “This is American leadership at its best” (r. 134); enzovoort. Amerika wordt op die manier gepresenteerd als een baken van hoop in een duistere, onzekere wereld: “American leadership is the one constant in an uncertain world” (r. 177-178).

Naast het Amerikaanse leiderschap worden ook de fundamentele waarden van de natie geprezen. Het gaat meer bepaald om vrijheid, gerechtigheid en waardigheid – drie waarden die sinds het ontstaan van de natie hoog in het vaandel worden gedragen (r. 193-194). Obama spreekt in dat verband zelfs over tijdloze waarden die diegenen die haat en vernieling prediken zullen overleven: “(...) timeless ideals that will endure long after those who offer only hate and destruction have been vanquished from the Earth” (r. 210-211). De Amerikaanse kernwaarden – en bij uitbreiding Amerika zelf – krijgen zo een onsterfelijk en bovennatuurlijk kantje.

Obama laat zich dus bijzonder positief uit over zijn eigen land. Tegelijkertijd voert hij ook een derde stem op die de grootsheid van de Verenigde Staten bezingt. Het gaat om een onbekende burger wiens volk door IS was verdreven naar een afgelegen berg. De tussenkomst van Amerikaanse soldaten heeft hen gered van een wrede dood. De onbekende drukt dan ook zijn dankbaarheid uit tegenover de Amerikanen, die zelfs een soort heldenstatus krijgen: “Our children will always remember that there was someone who felt our struggle and made a long journey to protect innocent people” (r. 202-205). Of het al dan niet om een authentieke anekdote gaat, doet er niet toe. Met deze fictio personae wil Obama de indruk wekken dat de wereld naar Amerika opkijkt, om zo de nationalistische gevoelens bij zijn toehoorders verder te voeden.

c) Conclusie

Uit deze analyse is gebleken dat Obama’s toespraak een sterke emotionele lading bevat. Hoewel hij zijn argumenten hoofdzakelijk op logos baseert en in een strakke opbouw giet, speelt hij ook bewust in op de gevoelens van de Amerikanen. Dat doet hij niet alleen door zijn taalgebruik, maar hij wendt ook een aantal specifieke themata aan. Zo prijst Obama Amerika, haar fundamentele waarden en haar leidinggevende rol op het internationale toneel. Daarnaast valt hij terug op retorische dualismen om de terreurstrijd tegen IS te reduceren tot een gevecht tussen goed en kwaad.

Verder is aangetoond dat het Irak-paradigma een centrale rol speelt in deze speech. Obama benadrukt immers dat de strijd tegen Islamitische Staat geen tweede Irakoerlog zal worden. Amerika zal in dit conflict geen soldaten naar het front sturen, maar eerder ondersteunend te werk gaan. Een ander verschil met de Irakoerlog schuilt in het feit dat de terreurstrijd tegen IS een brede steun geniet. Daar waar Irak – net zoals Vietnam – symbool staat voor verdeeldheid en polemiek, kan Obama net rekenen op de steun van de Democraten en de Republikeinen. Daarnaast werkt hij samen met een internationale coalitie, waaronder ook Arabische partners. Dergelijke argumenten moeten ook de toehoorders overtuigen om de strijd tegen IS te steunen.

Kortom: van de vier presidenten die in deze verhandeling behandeld worden, is Obama met voorsprong de meest emotionele spreker. In zijn boodschap combineert hij bekende motieven uit de klassieke presidentiële oorlogsretoriek met eigen themata, zoals het Irak-paradigma. Die combinatie maakt van deze toespraak een sterke redevoering waarbij de nationalistische gevoelens van de toehoorders meermaals worden aangesproken.

Discussie

Kadering van de tekstanalyses

Het doel van deze studie was om na te gaan hoe Amerikaanse staatshoofden oorlogen aankondigen en rechtvaardigen tegenover hun volk. Daarbij werd in het bijzonder gefocust op de vier recentste presidenten, zijnde George Bush senior, Bill Clinton, George Bush junior en Barack Obama. Van elke president werd telkens één toespraak geselecteerd waarin een militaire interventie werd aangekondigd. Dat leverde vier teksten op die aan een grondige kwalitatieve analyse werden onderworpen.

De analyses werden bovendien volgens een vast stappenplan uitgevoerd. In eerste instantie werd gekeken naar de globale opbouw van de speeches en de retorische middelen die werden ingezet (macroniveau). Vervolgens werden de gebruikte stijlfiguren en inhoudelijke topoi besproken (microniveau). De voornaamste waarnemingen werden ten slotte gebundeld en samengebracht in een voorlopige conclusie. Een dergelijke werkwijze zorgt ervoor dat de speeches op een heldere manier met elkaar kunnen worden vergeleken.

Uit de speechanalyses kan in eerste instantie worden afgeleid dat de presidenten hun oorlogstoespraken op een vast sjabloon baseren. In de vier onderzochte betogen wordt immers gebruikgemaakt van een toegankelijke spreekstijl, zonder al te veel stilistische versieringen. De stijlfiguren die worden ingezet – voornamelijk herhalingen, amplificaties en drieslagen – hebben bovendien een functioneel doel, in die zin dat ze de aangevoerde argumenten ondersteunen en benadrukken. Die argumentatie is voornamelijk gebaseerd op logos: de presidenten voeren rationele argumenten aan om de oorlogen te rechtvaardigen. Tegelijkertijd spelen de presidenten in op de gevoelens van hun toehoorders, en benadrukken ze hun leidersrol als president en hun gelijkaardigheid tegenover het publiek.

Over het algemeen halen de presidenten gelijkaardige argumenten aan voor het voeren van een oorlog. Een militaire interventie wordt bijvoorbeeld als noodzakelijk voorgesteld omdat elke vorm van diplomatisch overleg heeft gefaald. Interfereren is volgens de presidenten een must om een gewelddadige vijand een halt toe te roepen en om te voorkomen dat er nog meer onschuldige slachtoffers vallen. Bush senior stelt zelfs dat een oorlog moet garanderen dat het geweld zich niet naar de Amerikaanse straten verplaatst. Daarnaast stellen de presidenten een oorlog voor als de sleutel voor een betere toekomst: door af te rekenen met de vijand ligt de weg open naar een betere, vredevollere wereld.

Ook op microniveau is er sprake van continuïteit tussen de speeches. De presidenten vallen immers terug op een aantal thematieken die in de literatuur bestempeld worden als kenmerkend voor de Amerikaanse oorlogsretoriek (Coe, 2013). In de bestudeerde toespraken wordt de oorlog onder andere beschouwd als een noodzakelijk kwaad, wordt de tegenstander voorgesteld als een barbaarse vijand die een gevaar vormt voor de hele wereld, en worden Amerikaanse waarden zoals democratie en vrijheid geprezen. Daarnaast legden de analyses nog een ander terugkerend motief bloot. Zo proberen de presidenten het Amerikaanse collectief aan te spreken door veelvuldig de wij-vorm in de mond te nemen. De Verenigde Staten worden als het ware voorgesteld als één grote familie waarvan de leden dezelfde normen, waarden en toekomstvisie delen. Door een gemeenschappelijke vijand tegenover dat collectief te plaatsen, willen de presidenten hun toehoorders verenigen en hen vervullen met nationalistische gevoelens. Op die manier willen zij de toehoorders ertoe aanzetten om de militaire interventie te steunen.

De overeenkomsten tussen de toespraken geven aan dat er wel degelijk een duidelijke lijn zit in de presidentiële oorlogsretoriek. Desalniettemin kunnen er ook een aantal verschillen worden aangewezen tussen de speeches onderling. Op vormelijk vlak springt de toespraak van Bush junior bijvoorbeeld in het oog door haar beknoptheid: het is met voorsprong de kortste speech die in deze studie werd geanalyseerd. Clintons betoog valt dan weer op door de bijzonder gestructureerde

opbouw: zijn toespraak bestaat uit drie centrale argumentatieve blokken, waarbinnen de argumenten met tekstmarkeerders aan elkaar worden gehangen. De andere speeches – met uitzondering van Obama's betoog, dat ook een strakke opbouw kent – zijn minder strak gestructureerd.

Ook wat de inhoud betreft zijn er tot op zekere hoogte verschillen waarneembaar. Zo verwijzen Bush senior en Clinton in hun toespraken naar een utopische toekomst. Ze spreken over een nieuwe tijd waar vrede en recht zegevieren en waar Amerika een cruciale rol zal spelen; een sterk motief dat daarentegen ontbreekt bij Bush junior en Obama. Een ander opvallend verschil schuilt in het feit dat Bush senior naar de mislukte Vietnamoorlog verwijst om een militaire tussenkomst te rechtvaardigen, terwijl Obama op zijn beurt de gecontesteerde Irakoorlog aanhaalt. Die laatste maakt bovendien gebruik van een bijzonder emotioneel taalgebruik. Die geladenheid vertaalt zich onder meer in een retorisch dualisme dat Obama doorheen zijn speech uitwerkt, waardoor hij de acties tegen Islamitische Staat herleid tot een strijd tussen goed en kwaad.

Dergelijke afwijkingen hoeven niet noodzakelijk te wijzen op verschillen in de oorlogsretoriek, integendeel. Ze lijken eerder van contextuele aard te zijn. De vier presidentiële toespraken zijn namelijk producten van een verschillende tijdsclimaat. Dat verklaart waarom Bush senior in zijn toespraak naar Vietnam verwijst. Hij moest zijn volk ervan overtuigen dat de oorlog in Irak een goede zaak was, maar dat was geen gemakkelijke opgave, gezien het politieke klimaat dat er indertijd heerste. Na de mislukte Vietnamoorlog was de publieke opinie immers niet happig op een nieuwe militaire interventie. Daarom probeert Bush in zijn toespraak duidelijk te maken dat de operatie in het Midden-Oosten in geen enkel opzicht op de Vietnamoorlog zou lijken. Meer dan twintig jaar later stond Obama voor een soortgelijke opdracht: na de lange, fel bekritiseerde Irakoorlog die zijn voorganger voerde, moest hij steun zoeken voor een nieuwe interventie op Arabisch grondgebied. Vermits de operatie in Irak vers in het collectieve geheugen zat, speelt Obama expliciet in op de negatieve percepties rond de Irakoorlog om zijn eigen militaire plannen te rechtvaardigen. Het Vietnam-paradigma van Bush wordt met andere woorden getransformeerd tot het Irak-paradigma.

Het utopische toekomstmotief kan op een soortgelijke manier worden verklaard. Bush senior en Clinton brachten hun speech immers in de jaren 1990, aan het einde van de twintigste eeuw. De toekomst die zij in hun toespraken schetsen, verwijst eigenlijk naar de millenniumwisseling. Zij probeerden hun toehoorders ervan te overtuigen dat de eenentwintigste eeuw een nieuw tijdperk zou inluiden en positieve veranderingen met zich zou meebrengen. Die gedachte vormt een belangrijk argumentatief punt binnen hun toespraken, en toont aan dat Bush en Clinton op een slimme wijze inspelen op de omstandigheden van die tijd.

Daarmee wordt een belangrijke gedachte aangeraakt. Contextuele factoren blijken namelijk een duidelijke invloed te hebben op de oorlogsretoriek. Afhankelijk van de omstandigheden zullen presidenten bepaalde motieven benadrukken of naar hun hand zetten, zoals blijkt uit de bovenstaande voorbeelden. Daardoor lijken de toespraken op het eerste gezicht van mekaar te verschillen, terwijl zij in realiteit op dezelfde retorische procedés gebaseerd zijn.

Naast de context spelen ook individuele verschillen een rol. Elke spreker heeft immers een eigen spreekstijl. Dat geldt ook voor presidenten (en hun speechschrijvers). Clintons gestructureerde manier van spreken, kan bijvoorbeeld als een individueel kenmerk worden beschouwd. Dat geldt ook voor Obama's emotionele taalgebruik. Kijkend naar zijn speechverleden, lijkt hij inderdaad vaak terug te vallen op een geladen taal. Er hoeft maar verwezen te worden naar zijn beroemde overwinningsspeech uit 2008, waarin hij zijn toehoorders op sleeptouw nam met de slagzin "yes we can".

De aangetroffen verschillen tussen de speeches lijken dus voornamelijk het gevolg te zijn van contextuele en individuele factoren. Dergelijke factoren beïnvloeden de manier waarop de spreker zijn betoog verpakt. Daardoor lijken de toespraken op het eerste gezicht verschillen te vertonen, terwijl de gevoerde oorlogsretoriek in essentie gelijkaardig is.

Reflecties bij het onderzoek

De twee centrale onderzoeksvragen van deze studie kunnen op basis van de bovenstaande observaties worden beantwoord. Ten eerste lijken de speechanalyses aan te wijzen dat presidenten dezelfde basisretoriek gebruiken om hun publiek te overtuigen van een oorlog (OV1), en dat zowel op vormelijk als op inhoudelijk vlak. Desalniettemin zijn er ook een aantal verschillen waarneembaar tussen de speeches onderling (OV2). Die verschillen zijn echter te wijten aan contextuele en individuele factoren, en wijzen niet noodzakelijk op een afwijkende oorlogsretoriek.

De hypothesen die aan het begin van deze studie werden geformuleerd, kunnen nu eveneens worden geverifieerd. De eerste veronderstelling ging er vanuit dat de oorlogstaal van Democratische presidenten verschilt van de retoriek van Republikeinse leiders (H1). Die hypothese blijkt niet op te gaan, vermits Clinton en Obama over het algemeen dezelfde retorische procedés inzetten als de Bush-presidenten. Dat zou verklaard kunnen worden door het feit dat presidenten hun politieke kleur verliezen wanneer zij in hun ambt treden. Zij worden immers verondersteld neutraal te zijn: zij handelen niet langer als Republikein of als Democraat, maar als het hoofd van de Verenigde Staten. Zij moeten spreken in naam van alle Amerikanen en niet voor één bepaalde politieke vleugel.

De tweede hypothese stelde dat Obama, als eerste zwarte president in de geschiedenis van de Verenigde Staten, een andere retorische stijl zou hanteren dan zijn blanke voorgangers (H2). Ook die veronderstelling wordt niet helemaal ondersteund door de speechanalyses. De algemene teneur van Obama's toespraak sluit immers aan bij de oorlogsretoriek van zijn voorgangers. In vergelijking met de drie andere presidenten brengt hij zijn boodschap echter wel op een bijzonder emotionele manier, met een geladen taalgebruik, sterke beelden en uitgesproken retorische dualismen. In dat opzicht is het dus niet onmogelijk dat Obama inderdaad een andere, meer affectieve spreekstijl hanteert dan zijn blanke collega's. Binnen het voorliggende onderzoek kan daar echter geen sluitend antwoord op worden gegeven, gezien het beperkte onderzoeksveld van deze studie.

Daarmee wordt meteen een zwakke plek van dit onderzoek aangeraakt. In de speechanalyse werden 'slechts' vier presidenten en vier toespraken betrokken. De resultaten van die analyse moeten bijgevolg met de nodige voorzichtigheid benaderd worden. Het is immers onmogelijk om op basis van zo'n 'momentopname' te stellen dat alle Amerikaanse presidenten dezelfde oorlogsretoriek hanteren, integendeel. Voor zulke veralgemenende conclusies is de opzet van dit onderzoek simpelweg te beperkt. De studie geeft daarentegen wel indicaties over terugkerende motieven en mechanismen binnen de Amerikaanse oorlogsretoriek. Binnen het bestudeerde corpus werden er alvast heel wat gelijkenissen aangetroffen.

In dat opzicht levert deze verhandeling toch een belangrijke bijdrage aan de bestaande literatuur rond presidentiële oorlogsretoriek. Daar waar eerdere onderzoeken zich veelal beperkten tot toespraken van één staatshoofd, bracht deze studie vier presidenten samen, waardoor hun retoriek op directe wijze kon worden vergeleken. Bovendien richtte deze studie zich op een aantal cruciale conflicten uit de recente Amerikaanse geschiedenis – zoals de Golfoorlog en de Irakoerlog – waardoor de representativiteit van de geanalyseerde speeches wordt verhoogd. Die speechanalyses, ten slotte, beaamden niet alleen de conclusies van eerdere onderzoeken, maar leverden ook een aantal nieuwe inzichten op. Zo werd bijvoorbeeld aangetoond dat presidenten graag inspelen op het Amerikaanse groepsgevoel, een topos dat kan worden toegevoegd aan de reeds gekende motieven uit de presidentiële oorlogsretoriek.

Pistes voor vervolgonderzoek

Ondanks het feit dat deze studie inzicht levert in de oorlogsretoriek van moderne Amerikaanse presidenten, blijft dit onderzoek op een aantal vlakken beperkt. Het is aan eventuele vervolgonderzoeken om die blinde vlekken op te vullen. Op die manier kan er verder worden nagegaan in welke mate er sprake is van een universele Amerikaanse oorlogsretoriek en in hoeverre presidenten terugvallen op die retoriek.

Ten eerste moet het speechcorpus worden uitgebreid. In dit onderzoek werd per president slechts één toespraak bestudeerd, waardoor de resultaten van de speechanalyses niet veralgemeend kunnen worden. Het is immers niet uitgesloten dat een aantal tendensen zich enkel binnen de onderzochte toespraken voordoen, en dat een president in andere toespraken ook andere retorische mechanieken inzet. Die ‘onzekerheid’ kan worden opgelost door twee of meer speeches per president te onderzoeken. Een dergelijke werkwijze zorgt ervoor dat de toespraken van één president met mekaar vergeleken kunnen worden. De tendensen die door zo’n analyse worden blootgelegd, kunnen op hun beurt vergeleken worden met de retoriek van andere presidenten. De uitkomsten van de analyses worden zo voldoende getoetst, wat de representativiteit van het onderzoek verhoogt.

Een tweede punt waar vervolgonderzoek rekening mee kan houden, is de aard van de bestudeerde speeches. In deze studie ging alle aandacht uit naar toespraken waarin presidenten een oorlog aankondigen. Het zou echter ook interessant zijn om ‘vervolgtoespraken’ te bestuderen, waarin de presidenten bijvoorbeeld een stand van zaken geven of extra maatregelen aankondigen. Op die manier kan worden nagegaan of presidenten, naar gelang een militaire operatie vordert, andere motieven naar voren schuiven in hun toespraken.

Ten derde zouden er meer presidenten in het onderzoek betrokken kunnen worden. Een mogelijke piste zou zijn om de oorlogstaal van recente presidenten te vergelijken met de retoriek van oudere staatshoofden, zoals George Washington, Thomas Jefferson en Abraham Lincoln. Door het onderzoek op een dergelijke manier te verbreden, wordt het mogelijk om na te gaan of de presidentiële oorlogsretoriek al dan niet is geëvolueerd doorheen de tijd.

Aan de hand van de voorgestelde onderzoekspistes kan de oorlogsretoriek van Amerikaanse presidenten nog beter in kaart worden gebracht. De voorliggende studie vormt daartoe een eerste stap: hoewel het onderzoek geen sluitende antwoorden kan bieden, reikt het wel een aantal elementen aan die als basis kunnen dienen voor vervolgonderzoeken. In dat opzicht heeft deze studie wel degelijk een bijdrage geleverd aan de bestaande literatuur naar presidentiële oorlogsspeeches.

Conclusie

“La guerre est une chose trop grave pour être confiée à des militaires”, zo stelde de Franse premier Georges Clemanceau (1841-1929). Hij bedoelde daarmee dat oorlogen te belangrijk zijn om aan militairen toe te vertrouwen. Het zijn immers niet de generaals die moeten beslissen over het al dan niet voeren van een oorlog, maar wel de politieke leiders. Die leiders dragen bijgevolg een zware verantwoordelijkheid. Oorlogen kunnen immers verregaande gevolgen hebben, zowel voor de betrokken soldaten als voor de burgerbevolking. En na de vele conflicten die zich de afgelopen eeuw hebben voorgedaan, zijn die burgers niet happig op gewapende interventies. Staatshoofden moeten dus een beroep doen op hun retorisch leiderschap (Dorsey, 2008) om hun bevolking te overtuigen van het nut van een oorlog.

Met die gedachte in het achterhoofd, werd de oorlogsretoriek van de vier recentste presidenten van de Verenigde Staten – als leiders van één van de meest invloedrijke machten ter wereld – in deze studie onderzocht. Over hun retorische vaardigheden is al veel inkt gevloeid. Bush junior wordt door sommige studies bijvoorbeeld beschouwd als een niet-retorische politicus (Blommaert, 2003), een slechte redenaar die zich niet op zijn gemak voelt wanneer hij de publieke spreekstoel beklimt. Obama wordt dan weer geprezen om van zijn retorische bevoegdheid.

Op het vlak van hun oorlogsretoriek vertonen de presidenten echter meer gelijkenissen dan verschillen. Deze studie levert zelfs indicaties dat presidentiële oorlogsspeeches onderhevig zijn aan vormelijke conventies en terugkerende inhoudelijke motieven. Zo spreken Bush senior, Clinton, Bush junior en Obama steevast het Amerikaanse collectief aan, stellen ze de vijand voor als een barbaar die koste wat het kost moet worden bestreden, en bewieroken ze de Amerikaanse waarden en idealen.

Oorlogstoespraken ontspruiten in dat opzicht niet zozeer uit het retorische vernuft van presidenten, maar ze lijken eerder het product te zijn van een vast template. Afhankelijk van de context en de omstandigheden waarbinnen een toespraak wordt gebracht, zetten presidenten dat sjabloon naar hun hand, om hun toehoorders zo op een efficiënte manier te overtuigen. En dat is precies waar oorlogsretoriek om draait: ervoor zorgen dat de publieke opinie zich massaal achter een militaire interventie schaaft.

Referentielijst

- *American Rhetoric: The Power of Oratory in the United States* (<http://www.americanrhetoric.com>). (Geraadpleegd op 15 oktober 2014).
- *Argumentatiecoach* (<http://www.argumentatiecoach.nl>). (Geraadpleegd op 10 juni 2015).
- Blommaert, J. (2003). 'De retorische wereld van George W. Bush.' In: Blommaert, J. (2007). *De Crisis van de Democratie*. Berchem: EPO.
- Braet, A. (2007). *Retorische Kritiek: Overtuigingskracht van Cicero tot Balkenende*. Den Haag: SDU.
- Bruner, M.L. (2011). 'Rhetorical studies and national identity construction.' In: *National Identities*, vol. 13 (4): 403-414.
- Bruner, M.L. (2005). 'Rhetorical theory and the critique of national identity construction.' In: *National Identities*, vol. 7 (3): 309-327.
- Coe, K. (2013). 'The American presidency at war: An examination of three possibilities for presidential rationales.' In: *Communication Studies*, vol. 64 (5): 470-487.
- Coe, K. (2007). 'The language of freedom in the American presidency, 1933-2006.' In: *Presidential Studies Quarterly*, vol. 37 (3): 375-398.
- Coe, K., & Neumann, R. (2011). 'International identity in theory and practice: The case of the modern American presidency.' In: *Communication Monographs*, vol. 78 (2): 139-161.
- Cohen, J.E. (1995). 'Presidential rhetoric and the public agenda.' In: *American Journal of Political Science*, vol. 39 (1): 87-107.
- Collet, T. (2009). 'Civilization and civilized in post-9/11 US presidential speeches.' In: *Discourse & Society*, vol. 20 (4): 455-475.
- De Jong, J. (2006). 'Retorica als wapen van Bush.' In: *Raster*, vol. 115: 39-48.
- *Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren* (<http://www.dbnl.nl>). (Geraadpleegd op 10 juni 2015).
- Dlugan, A. (2010). *Ethos, Pathos, Logos: 3 Pillars of Public Speaking*. (<http://sixminutes.dlugan.com/ethos-pathos-logos/>). (Geraadpleegd op 10 januari 2015).
- Dorsey, L.G. (2008). *The Presidency and Rhetorical Leadership*. Texas: Texas A&M University Press.
- Entman, R.M. (1993). 'Framing: Toward clarification of a fractured paradigm.' In: *Journal of Communication*, vol. 43 (4): 51-58.
- Entman, R.M. (2012). *Scandal and Silence: Media Responses to Presidential Misconduct*. Cambridge: Polity.
- Eshbaugh-Soha, M. (2010). 'The politics of presidential speeches.' In: *Congress & the Presidency*, vol. 37 (1): 1-21.
- Gaines, R.N. (2010). 'The processes and challenges of textual authentication.' In: Parry-Giles, S.J., & Hogan, J.M. (Eds.). (2010). *The Handbook of Rhetoric and Public Address*. Chichester: Wiley-Blackwell.
- *Genootschap Onze Taal* (<http://www.onzetaal.nl>). (Geraadpleegd op 10 juni 2015).
- Harmsen, A.J.E. (z.d.). *Syllabus Retorica*. Leiden: Rijksuniversiteit Leiden.
- Huntington, S.P. (2002). *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*. New York: Free Press.
- Ivie, R.L. (1980). 'Images of savagery in American justifications for war.' In: *Communication Monographs*, vol. 47 (4): 279-294.
- Jamieson, K., & Campbell, K.K. (2000). *Deeds Done in Words: Presidential Rhetoric and the Genres of Governance*. Chicago: University of Chicago Press.
- Knegtmans, H. (1997). *Kwaliteit van Persuasieve Communicatie: Eigenschappen van Argumentatie in het Elaboration Likelihood Model*. Leiden: Rijksuniversiteit Leiden.
- Kristeva, J. (1969). *Semeiotike: Recherche pour une Sémanalyse*. Paris: Seuil.
- Leeman, A.D., & Braet, A. (1987). *Klassieke Retorica: Haar Inhoud, Functie en Betekenis*. Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Maggio, J. (2007). 'The presidential rhetoric of terror: The (re)creation of reality immediately after 9/11.' In: *Politics & Policy*, vol. 35 (4): 810-835.

- Marwil, J. (2005). 'In mind of war.' In: *Michigan Quarterly Review*, vol. 44 (2): 382-392.
- Micheli, R. (2010). 'Emotions as objects of argumentative constructions.' In: *Argumentation*, vol. 24 (1): 1-17.
- Miller, C. R. (2001). 'Writing in a culture of simulation.' In: Nystrand, M., & Duffy, J. (2003). *Towards a Rhetoric of Everyday Life*. Madison: University of Wisconsin Press.
- Mullin, C. (2011). 'The US discourse on political Islam: Is Obama's a truly post-'war on terror' administration?' In: *Critical Studies on Terrorism*, vol. 4 (2): 263-281.
- Park-Fuller, L.M. (1986). 'Voices: Bakhtin's heteroglossia and polyphony, and the performance of narrative literature.' In: *Literature in Performance*, vol. 7 (1): 1-12.
- Parry, R. (2011). *Kicking the Vietnam Syndrome*. (<http://consortiumnews.com>). (Geraadpleegd op 22 juni 2015).
- Parry-Giles, S.J., & Hogan, J.M. (Eds.). (2010). *The Handbook of Rhetoric and Public Address*. Chichester: Wiley-Blackwell.
- Peake, J.S., & Eshbaugh-Soha, M. (2008). 'The agenda-setting impact of major presidential TV addresses.' In: *Political Communication*, vol. 25 (2): 113-137.
- Perloff, R.M. (2010). *The Dynamics of Persuasion. Communication and Attitudes in the 21st Century*. New York: Routledge.
- Petty, R.E., & Cacioppo, J.T. (1983). *Attitudes and Persuasion: Classic and Contemporary Approaches*. Dubuque: Brown.
- Petty, R.E., & Cacioppo, J.T. (1986). *Communication and Persuasion. Central and Peripheral Routes to Attitude Change*. New York: Springer.
- *Presidential Rhetoric* (<http://www.presidentialrhetoric.com>). (Geraadpleegd op 15 oktober 2014).
- Stuckey, M.E. (2010). 'Jimmy Carter, human rights, and instrumental effects of presidential rhetoric.' In: Parry-Giles, S.J., & Hogan, J.M. (Eds.). (2010). *The Handbook of Rhetoric and Public Address*. Chichester: Wiley-Blackwell.
- Stuckey, M.E. (1992). 'Remembering the future: Rhetorical echoes of World War II and Vietnam in George Bush's public speech on the Gulf War.' In: *Communication Studies*, vol. 43 (4): 246-256.
- *The American Presidency Project* (<http://www.presidency.ucsb.edu>). (Geraadpleegd op 18 november 2014).
- *The White House* (<http://www.whitehouse.gov>). (Geraadpleegd op 15 oktober 2014).
- Van Gorp, B., & Vercruyse, T. (2011). *Framing en Reframing: Anders Communiceren over Dementie*. Brussel: Koning Boudewijnstichting.
- Van Gorp, H., Delabastita, D., & Ghesquiere, R. (2007). *Lexicon van Literaire Termen*. Mechelen: Wolters Plantyn.
- Whittington, K.E. (1997). 'The rhetorical presidency, presidential authority, and president Clinton.' In: *Perspectives on Political Science*, vol. 26 (4): 199-207.
- Zarefsky, D. (2004). 'Presidential rhetoric and the power of definition.' In: *Presidential Studies Quarterly*, vol. 34 (3): 607-619.

Bijlagen

Bijlage 1 – George H.W. Bush, *Address to the Nation on the Invasion of Iraq* (16 januari 1991)

1 Just 2 hours ago, allied air forces began an attack on
2 military targets in Iraq and Kuwait. These attacks
3 continue as I speak. Ground forces are not engaged.
4

5 This conflict started August 2d when the dictator of Iraq
6 invaded a small and helpless neighbor. Kuwait—a member of the Arab
7 League and a member of the United Nations—was crushed; its people,
8 brutalized. Five months ago, Saddam Hussein started this cruel war
9 against Kuwait. Tonight, the battle has been joined.
10

11 This military action, taken in accord with United Nations resolutions
12 and with the consent of the United States Congress, follows months of
13 constant and virtually endless diplomatic activity on the part of the
14 United Nations, the United States, and many, many other countries.
15 Arab leaders sought what became known as an Arab solution, only to
16 conclude that Saddam Hussein was unwilling to leave Kuwait. Others
17 traveled to Baghdad in a variety of efforts to restore peace and
18 justice. Our Secretary of State, James Baker, held an historic
19 meeting in Geneva, only to be totally rebuffed. This past weekend, in
20 a last-ditch effort, the Secretary-General of the United Nations went
21 to the Middle East with peace in his heart—his second such mission.
22 And he came back from Baghdad with no progress at all in getting
23 Saddam Hussein to withdraw from Kuwait.
24

25 Now the 28 countries with forces in the Gulf area have exhausted all
26 reasonable efforts to reach a peaceful resolution—have no choice but
27 to drive Saddam from Kuwait by force. We will not fail.
28

29 As I report to you, air attacks are underway against military targets
30 in Iraq. We are determined to knock out Saddam Hussein's nuclear bomb
31 potential. We will also destroy his chemical weapons facilities. Much
32 of Saddam's artillery and tanks will be destroyed. Our operations are
33 designed to best protect the lives of all the coalition forces by
34 targeting Saddam's vast military arsenal. Initial reports from
35 General Schwarzkopf are that our operations are proceeding according
36 to plan.
37

38 Our objectives are clear: Saddam Hussein's forces will leave Kuwait.
39 The legitimate government of Kuwait will be restored to its rightful
40 place, and Kuwait will once again be free. Iraq will eventually
41 comply with all relevant United Nations resolutions, and then, when
42 peace is restored, it is our hope that Iraq will live as a peaceful
43 and cooperative member of the family of nations, thus enhancing the
44 security and stability of the Gulf.
45

46 Some may ask: Why act now? Why not wait? The answer is clear: The
47 world could wait no longer. Sanctions, though having some effect,
48 showed no signs of accomplishing their objective. Sanctions were
49 tried for well over 5 months, and we and our allies concluded that
50 sanctions alone would not force Saddam from Kuwait.
51

52 While the world waited, Saddam Hussein systematically raped,
53 pillaged, and plundered a tiny nation, no threat to his own. He
54 subjected the people of Kuwait to unspeakable atrocities—and among
55 those maimed and murdered, innocent children.

56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116

While the world waited, Saddam sought to add to the chemical weapons arsenal he now possesses, an infinitely more dangerous weapon of mass destruction—a nuclear weapon. And while the world waited, while the world talked peace and withdrawal, Saddam Hussein dug in and moved massive forces into Kuwait.

While the world waited, while Saddam stalled, more damage was being done to the fragile economies of the Third World, emerging democracies of Eastern Europe, to the entire world, including to our own economy.

The United States, together with the United Nations, exhausted every means at our disposal to bring this crisis to a peaceful end. However, Saddam clearly felt that by stalling and threatening and defying the United Nations, he could weaken the forces arrayed against him.

While the world waited, Saddam Hussein met every overture of peace with open contempt. While the world prayed for peace, Saddam prepared for war.

I had hoped that when the United States Congress, in historic debate, took its resolute action, Saddam would realize he could not prevail and would move out of Kuwait in accord with the United Nation resolutions. He did not do that. Instead, he remained intransigent, certain that time was on his side.

Saddam was warned over and over again to comply with the will of the United Nations: Leave Kuwait, or be driven out. Saddam has arrogantly rejected all warnings. Instead, he tried to make this a dispute between Iraq and the United States of America.

Well, he failed. Tonight, 28 nations—countries from 5 continents, Europe and Asia, Africa, and the Arab League—have forces in the Gulf area standing shoulder to shoulder against Saddam Hussein. These countries had hoped the use of force could be avoided. Regrettably, we now believe that only force will make him leave.

Prior to ordering our forces into battle, I instructed our military commanders to take every necessary step to prevail as quickly as possible, and with the greatest degree of protection possible for American and allied service men and women. I've told the American people before that this will not be another Vietnam, and I repeat this here tonight. Our troops will have the best possible support in the entire world, and they will not be asked to fight with one hand tied behind their back. I'm hopeful that this fighting will not go on for long and that casualties will be held to an absolute minimum.

This is an historic moment. We have in this past year made great progress in ending the long era of conflict and cold war. We have before us the opportunity to forge for ourselves and for future generations a new world order—a world where the rule of law, not the law of the jungle, governs the conduct of nations. When we are successful—and we will be—we have a real chance at this new world order, an order in which a credible United Nations can use its peacekeeping role to fulfill the promise and vision of the U.N.'s founders.

We have no argument with the people of Iraq. Indeed, for the innocents caught in this conflict, I pray for their safety. Our goal

117 is not the conquest of Iraq. It is the liberation of Kuwait. It is my
118 hope that somehow the Iraqi people can, even now, convince their
119 dictator that he must lay down his arms, leave Kuwait, and let Iraq
120 itself rejoin the family of peace-loving nations.

121

122 Thomas Paine wrote many years ago: "These are the times that try
123 men's souls." Those well-known words are so very true today. But even
124 as planes of the multinational forces attack Iraq, I prefer to think
125 of peace, not war. I am convinced not only that we will prevail but
126 that out of the horror of combat will come the recognition that no
127 nation can stand against a world united, no nation will be permitted
128 to brutally assault its neighbor.

129

130 No President can easily commit our sons and daughters to war. They
131 are the Nation's finest. Ours is an all-volunteer force,
132 magnificently trained, highly motivated. The troops know why they're
133 there. And listen to what they say, for they've said it better than
134 any President or Prime Minister ever could.

135

136 Listen to Hollywood Huddleston, Marine lance corporal. He says,
137 "Let's free these people, so we can go home and be free again." And
138 he's right. The terrible crimes and tortures committed by Saddam's
139 henchmen against the innocent people of Kuwait are an affront to
140 mankind and a challenge to the freedom of all.

141

142 Listen to one of our great officers out there, Marine Lieutenant
143 General Walter Boomer. He said: "There are things worth fighting for.
144 A world in which brutality and lawlessness are allowed to go
145 unchecked isn't the kind of world we're going to want to live in."

146

147 Listen to Master Sergeant J.P. Kendall of the 82d Airborne: "We're
148 here for more than just the price of a gallon of gas. What we're
149 doing is going to chart the future of the world for the next 100
150 years. It's better to deal with this guy now than 5 years from now."

151

152 And finally, we should all sit up and listen to Jackie Jones, an Army
153 lieutenant, when she says, "If we let him get away with this, who
154 knows what's going to be next?"

155

156 I have called upon Hollywood and Walter and J.P. and Jackie and all
157 their courageous comrades-in-arms to do what must be done. Tonight,
158 America and the world are deeply grateful to them and to their
159 families. And let me say to everyone listening or watching tonight:
160 When the troops we've sent in finish their work, I am determined to
161 bring them home as soon as possible.

162

163 Tonight, as our forces fight, they and their families are in our
164 prayers. May God bless each and every one of them, and the coalition
165 forces at our side in the Gulf, and may He continue to bless our
166 nation, the United States of America.

Bijlage 2 – Bill Clinton, *Address to the Nation Announcing Military Strikes on Iraq*

(16 december 1998)

1 Good evening.

2

3 Earlier today, I ordered America's armed forces to strike military
4 and security targets in Iraq. They are joined by British forces.
5 Their mission is to attack Iraq's nuclear, chemical and biological
6 weapons programs and its military capacity to threaten its neighbors.

7

8 Their purpose is to protect the national interest of the United
9 States, and indeed the interests of people throughout the Middle East
10 and around the world.

11

12 Saddam Hussein must not be allowed to threaten his neighbors or the
13 world with nuclear arms, poison gas or biological weapons.

14

15 I want to explain why I have decided, with the unanimous
16 recommendation of my national security team, to use force in Iraq;
17 why we have acted now; and what we aim to accomplish.

18

19 Six weeks ago, Saddam Hussein announced that he would no longer
20 cooperate with the United Nations weapons inspectors called UNSCOM.
21 They are highly professional experts from dozens of countries. Their
22 job is to oversee the elimination of Iraq's capability to retain,
23 create and use weapons of mass destruction, and to verify that Iraq
24 does not attempt to rebuild that capability.

25

26 The inspectors undertook this mission first 7.5 years ago at the end
27 of the Gulf War when Iraq agreed to declare and destroy its arsenal
28 as a condition of the ceasefire.

29

30 The international community had good reason to set this requirement.
31 Other countries possess weapons of mass destruction and ballistic
32 missiles. With Saddam, there is one big difference: He has used them.
33 Not once, but repeatedly. Unleashing chemical weapons against Iranian
34 troops during a decade-long war. Not only against soldiers, but
35 against civilians, firing Scud missiles at the citizens of Israel,
36 Saudi Arabia, Bahrain and Iran. And not only against a foreign enemy,
37 but even against his own people, gassing Kurdish civilians in
38 Northern Iraq.

39

40 The international community had little doubt then, and I have no
41 doubt today, that left unchecked, Saddam Hussein will use these
42 terrible weapons again.

43

44 The United States has patiently worked to preserve UNSCOM as Iraq has
45 sought to avoid its obligation to cooperate with the inspectors. On
46 occasion, we've had to threaten military force, and Saddam has backed
47 down.

48

49 Faced with Saddam's latest act of defiance in late October, we built
50 intensive diplomatic pressure on Iraq backed by overwhelming military
51 force in the region. The UN Security Council voted 15 to zero to
52 condemn Saddam's actions and to demand that he immediately come into
53 compliance.

54

55 Eight Arab nations -- Egypt, Syria, Saudi Arabia, Kuwait, Bahrain,
56 Qatar, United Arab Emirates and Oman -- warned that Iraq alone would
57 bear responsibility for the consequences of defying the UN.

58

59 When Saddam still failed to comply, we prepared to act militarily. It
60 was only then at the last possible moment that Iraq backed down. It
61 pledged to the UN that it had made, and I quote, a clear and
62 unconditional decision to resume cooperation with the weapons
63 inspectors.

64
65 I decided then to call off the attack with our airplanes already in
66 the air because Saddam had given in to our demands. I concluded then
67 that the right thing to do was to use restraint and give Saddam one
68 last chance to prove his willingness to cooperate.

69
70 I made it very clear at that time what unconditional cooperation
71 meant, based on existing UN resolutions and Iraq's own commitments.
72 And along with Prime Minister Blair of Great Britain, I made it
73 equally clear that if Saddam failed to cooperate fully, we would be
74 prepared to act without delay, diplomacy or warning.

75
76 Now over the past three weeks, the UN weapons inspectors have carried
77 out their plan for testing Iraq's cooperation. The testing period
78 ended this weekend, and last night, UNSCOM's chairman, Richard
79 Butler, reported the results to UN Secretary-General Annan.

80
81 The conclusions are stark, sobering and profoundly disturbing.
82 In four out of the five categories set forth, Iraq has failed to
83 cooperate. Indeed, it actually has placed new restrictions on the
84 inspectors. Here are some of the particulars.

85
86 Iraq repeatedly blocked UNSCOM from inspecting suspect sites. For
87 example, it shut off access to the headquarters of its ruling party
88 and said it will deny access to the party's other offices, even
89 though UN resolutions make no exception for them and UNSCOM has
90 inspected them in the past.

91
92 Iraq repeatedly restricted UNSCOM's ability to obtain necessary
93 evidence. For example, Iraq obstructed UNSCOM's effort to photograph
94 bombs related to its chemical weapons program.

95
96 It tried to stop an UNSCOM biological weapons team from videotaping a
97 site and photocopying documents and prevented Iraqi personnel from
98 answering UNSCOM's questions.

99
100 Prior to the inspection of another site, Iraq actually emptied out
101 the building, removing not just documents but even the furniture and
102 the equipment.

103
104 Iraq has failed to turn over virtually all the documents requested by
105 the inspectors. Indeed, we know that Iraq ordered the destruction of
106 weapons-related documents in anticipation of an UNSCOM inspection.

107
108 So Iraq has abused its final chance.

109
110 As the UNSCOM reports concludes, and again I quote, "Iraq's conduct
111 ensured that no progress was able to be made in the fields of
112 disarmament.

113
114 "In light of this experience, and in the absence of full cooperation
115 by Iraq, it must regrettably be recorded again that the commission is
116 not able to conduct the work mandated to it by the Security Council
117 with respect to Iraq's prohibited weapons program."
118

119 In short, the inspectors are saying that even if they could stay in
120 Iraq, their work would be a sham.

121

122 Saddam's deception has defeated their effectiveness. Instead of the
123 inspectors disarming Saddam, Saddam has disarmed the inspectors.

124

125 This situation presents a clear and present danger to the stability
126 of the Persian Gulf and the safety of people everywhere. The
127 international community gave Saddam one last chance to resume
128 cooperation with the weapons inspectors. Saddam has failed to seize
129 the chance.

130

131 And so we had to act and act now.

132

133 Let me explain why.

134

135 First, without a strong inspection system, Iraq would be free to
136 retain and begin to rebuild its chemical, biological and nuclear
137 weapons programs in months, not years.

138

139 Second, if Saddam can crippled the weapons inspection system and get
140 away with it, he would conclude that the international community --
141 led by the United States -- has simply lost its will. He will surmise
142 that he has free rein to rebuild his arsenal of destruction, and
143 someday -- make no mistake -- he will use it again as he has in the
144 past.

145

146 Third, in halting our air strikes in November, I gave Saddam a
147 chance, not a license. If we turn our backs on his defiance, the
148 credibility of U.S. power as a check against Saddam will be
149 destroyed. We will not only have allowed Saddam to shatter the
150 inspection system that controls his weapons of mass destruction
151 program; we also will have fatally undercut the fear of force that
152 stops Saddam from acting to gain domination in the region.

153

154 That is why, on the unanimous recommendation of my national security
155 team -- including the vice president, the secretary of defense, the
156 chairman of the joint chiefs of staff, the secretary of state and the
157 national security adviser -- I have ordered a strong, sustained
158 series of air strikes against Iraq.

159

160 They are designed to degrade Saddam's capacity to develop and deliver
161 weapons of mass destruction, and to degrade his ability to threaten
162 his neighbors.

163

164 At the same time, we are delivering a powerful message to Saddam. If
165 you act recklessly, you will pay a heavy price. We acted today
166 because, in the judgment of my military advisers, a swift response
167 would provide the most surprise and the least opportunity for Saddam
168 to prepare.

169

170 If we had delayed for even a matter of days from Chairman Butler's
171 report, we would have given Saddam more time to disperse his forces
172 and protect his weapons.

173

174 Also, the Muslim holy month of Ramadan begins this weekend. For us to
175 initiate military action during Ramadan would be profoundly offensive
176 to the Muslim world and, therefore, would damage our relations with
177 Arab countries and the progress we have made in the Middle East.

178

179 That is something we wanted very much to avoid without giving Iraq's
180 a month's head start to prepare for potential action against it.

181

182 Finally, our allies, including Prime Minister Tony Blair of Great
183 Britain, concurred that now is the time to strike. I hope Saddam will
184 come into cooperation with the inspection system now and comply with
185 the relevant UN Security Council resolutions. But we have to be
186 prepared that he will not, and we must deal with the very real danger
187 he poses.

188

189 So we will pursue a long-term strategy to contain Iraq and its
190 weapons of mass destruction and work toward the day when Iraq has a
191 government worthy of its people.

192

193 First, we must be prepared to use force again if Saddam takes
194 threatening actions, such as trying to reconstitute his weapons of
195 mass destruction or their delivery systems, threatening his
196 neighbors, challenging allied aircraft over Iraq or moving against
197 his own Kurdish citizens.

198

199 The credible threat to use force, and when necessary, the actual use
200 of force, is the surest way to contain Saddam's weapons of mass
201 destruction program, curtail his aggression and prevent another Gulf
202 War.

203

204 Second, so long as Iraq remains out of compliance, we will work with
205 the international community to maintain and enforce economic
206 sanctions. Sanctions have cost Saddam more than \$120 billion --
207 resources that would have been used to rebuild his military. The
208 sanctions system allows Iraq to sell oil for food, for medicine, for
209 other humanitarian supplies for the Iraqi people.

210

211 We have no quarrel with them. But without the sanctions, we would see
212 the oil-for-food program become oil-for-tanks, resulting in a greater
213 threat to Iraq's neighbors and less food for its people.

214

215 The hard fact is that so long as Saddam remains in power, he
216 threatens the well-being of his people, the peace of his region, the
217 security of the world.

218

219 The best way to end that threat once and for all is with a new Iraqi
220 government -- a government ready to live in peace with its neighbors,
221 a government that respects the rights of its people. Bringing change
222 in Baghdad will take time and effort. We will strengthen our
223 engagement with the full range of Iraqi opposition forces and work
224 with them effectively and prudently.

225

226 The decision to use force is never cost-free. Whenever American
227 forces are placed in harm's way, we risk the loss of life. And while
228 our strikes are focused on Iraq's military capabilities, there will
229 be unintended Iraqi casualties.

230

231 Indeed, in the past, Saddam has intentionally placed Iraqi civilians
232 in harm's way in a cynical bid to sway international opinion.

233

234 We must be prepared for these realities. At the same time, Saddam
235 should have absolutely no doubt if he lashes out at his neighbors, we
236 will respond forcefully.

237

238 Heavy as they are, the costs of action must be weighed against the
239 price of inaction. If Saddam defies the world and we fail to respond,

240 we will face a far greater threat in the future. Saddam will strike
241 again at his neighbors. He will make war on his own people.
242
243 And mark my words, he will develop weapons of mass destruction. He
244 will deploy them, and he will use them.
245
246 Because we're acting today, it is less likely that we will face these
247 dangers in the future.
248
249 Let me close by addressing one other issue. Saddam Hussein and the
250 other enemies of peace may have thought that the serious debate
251 currently before the House of Representatives would distract
252 Americans or weaken our resolve to face him down.
253
254 But once more, the United States has proven that although we are
255 never eager to use force, when we must act in America's vital
256 interests, we will do so.
257
258 In the century we're leaving, America has often made the difference
259 between chaos and community, fear and hope. Now, in the new century,
260 we'll have a remarkable opportunity to shape a future more peaceful
261 than the past, but only if we stand strong against the enemies of
262 peace.
263
264 Tonight, the United States is doing just that. May God bless and
265 protect the brave men and women who are carrying out this vital
266 mission and their families. And may God bless America.

Bijlage 3 - George W. Bush, Address to the Nation on Operation Iraqi Freedom (19 maart 2003)

1 My fellow citizens.

2

3 At this hour, American and coalition forces are in the early stages
4 of military operations to disarm Iraq, to free its people and to
5 defend the world from grave danger.

6

7 On my orders, coalition forces have begun striking selected targets
8 of military importance to undermine Saddam Hussein's ability to wage
9 war. These are opening stages of what will be a broad and concerted
10 campaign.

11

12 More than 35 countries are giving crucial support from the use of
13 naval and air bases to help with intelligence and logistics to
14 deployment of combat units.

15

16 Every nation in this coalition has chosen to bear the duty and share
17 the honour of serving in our common defence.

18

19 To all the men and women of the United States armed forces now in the
20 Middle East, the peace of a troubled world and the hopes of an
21 oppressed people now depend on you. That trust is well placed.

22

23 The enemies you confront will come to know your skill and bravery.
24 The people you liberate will witness the honourable and decent spirit
25 of the American military.

26

27 In this conflict America faces an enemy that has no regard for
28 conventions of war or rules of morality.

29

30 Saddam Hussein has placed Iraqi troops and equipment in civilian
31 areas, attempting to use innocent men, women and children as shields
32 for his own military. A final atrocity against his people.

33

34 I want Americans and all the world to know that coalition forces will
35 make every effort to spare innocent civilians from harm.

36

37 A campaign on the harsh terrain of the nation as large as California
38 could be longer and more difficult than some predict and helping
39 Iraqis achieve a united, stable and free country will require our
40 sustained commitment.

41

42 We come to Iraq with respect for its citizens, for their great
43 civilisation and for the religious faiths they practise.

44

45 We have no ambition in Iraq except to remove a threat and restore
46 control of that country to its own people.

47

48 I know that the families of our military are praying that all those
49 who serve will return safely and soon.

50

51 Millions of Americans are praying with you for the safety of your
52 loved ones and for the protection of the innocent.

53

54 For your sacrifice you have the gratitude and respect of the American
55 people and you can know that our forces will be coming home as soon
56 as their work is done.

57

58 Our nation enters this conflict reluctantly, yet our purpose is sure.
59 The people of the United States and our friends and allies will not

60 live at the mercy of an outlaw regime that threatens the peace with
61 weapons of mass murder.

62

63 We will meet that threat now with our army, air force, navy,
64 coastguard and marines so that we do not have to meet it later with
65 armies of firefighters and police and doctors on the streets of our
66 cities.

67

68 Now that conflict has come, the only way to limit its duration is to
69 apply decisive force and I assure you this will not be a campaign of
70 half measures and we will accept no outcome but victory.

71

72 My fellow citizens, the dangers to our country and the world will be
73 overcome. We will pass through this time of peril and carry on the
74 work of peace. We will defend our freedom. We will bring freedom to
75 others and we will prevail.

76

77 May God bless our country and all who defend her.

Bijlage 4 – Barack Obama, *Statement by the President on ISIL (10 september 2014)*

1 My fellow Americans -- tonight, I want to speak to you about what the
2 United States will do with our friends and allies to degrade and
3 ultimately destroy the terrorist group known as ISIL.

4
5 As Commander-in-Chief, my highest priority is the security of the
6 American people. Over the last several years, we have consistently
7 taken the fight to terrorists who threaten our country. We took out
8 Osama bin Laden and much of al Qaeda's leadership in Afghanistan and
9 Pakistan. We've targeted al Qaeda's affiliate in Yemen, and recently
10 eliminated the top commander of its affiliate in Somalia. We've done
11 so while bringing more than 140,000 American troops home from Iraq,
12 and drawing down our forces in Afghanistan, where our combat mission
13 will end later this year. Thanks to our military and counterterrorism
14 professionals, America is safer.

15
16 Still, we continue to face a terrorist threat. We cannot erase every
17 trace of evil from the world, and small groups of killers have the
18 capacity to do great harm. That was the case before 9/11, and that
19 remains true today. That's why we must remain vigilant as threats
20 emerge. At this moment, the greatest threats come from the Middle
21 East and North Africa, where radical groups exploit grievances for
22 their own gain. And one of those groups is ISIL -- which calls itself
23 the "Islamic State."

24
25 Now let's make two things clear: ISIL is not "Islamic." No religion
26 condones the killing of innocents, and the vast majority of ISIL's
27 victims have been Muslim. And ISIL is certainly not a state. It was
28 formerly al Qaeda's affiliate in Iraq, and has taken advantage of
29 sectarian strife and Syria's civil war to gain territory on both
30 sides of the Iraq-Syrian border. It is recognized by no government,
31 nor the people it subjugates. ISIL is a terrorist organization, pure
32 and simple. And it has no vision other than the slaughter of all who
33 stand in its way.

34
35 In a region that has known so much bloodshed, these terrorists are
36 unique in their brutality. They execute captured prisoners. They kill
37 children. They enslave, rape, and force women into marriage. They
38 threatened a religious minority with genocide. In acts of barbarism,
39 they took the lives of two American journalists -- Jim Foley and
40 Steven Sotloff.

41
42 So ISIL poses a threat to the people of Iraq and Syria, and the
43 broader Middle East -- including American citizens, personnel and
44 facilities. If left unchecked, these terrorists could pose a growing
45 threat beyond that region -- including to the United States. While we
46 have not yet detected specific plotting against our homeland, ISIL
47 leaders have threatened America and our allies. Our intelligence
48 community believes that thousands of foreigners -- including
49 Europeans and some Americans -- have joined them in Syria and Iraq.
50 Trained and battle-hardened, these fighters could try to return to
51 their home countries and carry out deadly attacks.

52
53 I know many Americans are concerned about these threats. Tonight, I
54 want you to know that the United States of America is meeting them
55 with strength and resolve. Last month, I ordered our military to take
56 targeted action against ISIL to stop its advances. Since then, we
57 have conducted more than 150 successful airstrikes in Iraq. These
58 strikes have protected American personnel and facilities, killed ISIL
59 fighters, destroyed weapons, and given space for Iraqi and Kurdish

60 forces to reclaim key territory. These strikes have helped save the
61 lives of thousands of innocent men, women and children.

62

63 But this is not our fight alone. American power can make a decisive
64 difference, but we cannot do for Iraqis what they must do for
65 themselves, nor can we take the place of Arab partners in securing
66 their region. That's why I've insisted that additional U.S. action
67 depended upon Iraqis forming an inclusive government, which they have
68 now done in recent days. So tonight, with a new Iraqi government in
69 place, and following consultations with allies abroad and Congress at
70 home, I can announce that America will lead a broad coalition to roll
71 back this terrorist threat.

72

73 Our objective is clear: we will degrade, and ultimately destroy, ISIL
74 through a comprehensive and sustained counter-terrorism strategy.

75

76 First, we will conduct a systematic campaign of airstrikes against
77 these terrorists. Working with the Iraqi government, we will expand
78 our efforts beyond protecting our own people and humanitarian
79 missions, so that we're hitting ISIL targets as Iraqi forces go on
80 offense. Moreover, I have made it clear that we will hunt down
81 terrorists who threaten our country, wherever they are. That means I
82 will not hesitate to take action against ISIL in Syria, as well as
83 Iraq. This is a core principle of my presidency: if you threaten
84 America, you will find no safe haven.

85

86 Second, we will increase our support to forces fighting these
87 terrorists on the ground. In June, I deployed several hundred
88 American service members to Iraq to assess how we can best support
89 Iraqi Security Forces. Now that those teams have completed their work
90 -- and Iraq has formed a government -- we will send an additional 475
91 service members to Iraq. As I have said before, these American forces
92 will not have a combat mission -- we will not get dragged into
93 another ground war in Iraq. But they are needed to support Iraqi and
94 Kurdish forces with training, intelligence and equipment. We will
95 also support Iraq's efforts to stand up National Guard Units to help
96 Sunni communities secure their own freedom from ISIL control.

97

98 Across the border, in Syria, we have ramped up our military
99 assistance to the Syrian opposition. Tonight, I again call on
100 Congress to give us additional authorities and resources to train and
101 equip these fighters. In the fight against ISIL, we cannot rely on an
102 Assad regime that terrorizes its people; a regime that will never
103 regain the legitimacy it has lost. Instead, we must strengthen the
104 opposition as the best counterweight to extremists like ISIL, while
105 pursuing the political solution necessary to solve Syria's crisis
106 once and for all.

107

108 Third, we will continue to draw on our substantial counterterrorism
109 capabilities to prevent ISIL attacks. Working with our partners, we
110 will redouble our efforts to cut off its funding; improve our
111 intelligence; strengthen our defenses; counter its warped ideology;
112 and stem the flow of foreign fighters into -- and out of -- the
113 Middle East. And in two weeks, I will chair a meeting of the UN
114 Security Council to further mobilize the international community
115 around this effort.

116

117 Fourth, we will continue providing humanitarian assistance to
118 innocent civilians who have been displaced by this terrorist
119 organization. This includes Sunni and Shia Muslims who are at grave
120 risk, as well as tens of thousands of Christians and other religious

121 minorities. We cannot allow these communities to be driven from their
122 ancient homelands.

123

124 This is our strategy. And in each of these four parts of our
125 strategy, America will be joined by a broad coalition of partners.
126 Already, allies are flying planes with us over Iraq; sending arms and
127 assistance to Iraqi Security Forces and the Syrian opposition;
128 sharing intelligence; and providing billions of dollars in
129 humanitarian aid. Secretary Kerry was in Iraq today meeting with the
130 new government and supporting their efforts to promote unity, and in
131 the coming days he will travel across the Middle East and Europe to
132 enlist more partners in this fight, especially Arab nations who can
133 help mobilize Sunni communities in Iraq and Syria to drive these
134 terrorists from their lands. This is American leadership at its best:
135 we stand with people who fight for their own freedom; and we rally
136 other nations on behalf of our common security and common humanity.

137

138 My Administration has also secured bipartisan support for this
139 approach here at home. I have the authority to address the threat
140 from ISIL. But I believe we are strongest as a nation when the
141 President and Congress work together. So I welcome congressional
142 support for this effort in order to show the world that Americans are
143 united in confronting this danger.

144

145 Now, it will take time to eradicate a cancer like ISIL. And any time
146 we take military action, there are risks involved -- especially to
147 the servicemen and women who carry out these missions. But I want the
148 American people to understand how this effort will be different from
149 the wars in Iraq and Afghanistan. It will not involve American combat
150 troops fighting on foreign soil. This counter-terrorism campaign will
151 be waged through a steady, relentless effort to take out ISIL
152 wherever they exist, using our air power and our support for partner
153 forces on the ground. This strategy of taking out terrorists who
154 threaten us, while supporting partners on the front lines, is one
155 that we have successfully pursued in Yemen and Somalia for years. And
156 it is consistent with the approach I outlined earlier this year: to
157 use force against anyone who threatens America's core interests, but
158 to mobilize partners wherever possible to address broader challenges
159 to international order.

160

161 My fellow Americans, we live in a time of great change. Tomorrow
162 marks 13 years since our country was attacked. Next week marks 6
163 years since our economy suffered its worst setback since the Great
164 Depression. Yet despite these shocks; through the pain we have felt
165 and the grueling work required to bounce back -- America is better
166 positioned today to seize the future than any other nation on Earth.

167

168 Our technology companies and universities are unmatched; our
169 manufacturing and auto industries are thriving. Energy independence
170 is closer than it's been in decades. For all the work that remains,
171 our businesses are in the longest uninterrupted stretch of job
172 creation in our history. Despite all the divisions and discord within
173 our democracy, I see the grit and determination and common goodness
174 of the American people every single day -- and that makes me more
175 confident than ever about our country's future.

176

177 Abroad, American leadership is the one constant in an uncertain
178 world. It is America that has the capacity and the will to mobilize
179 the world against terrorists. It is America that has rallied the
180 world against Russian aggression, and in support of the Ukrainian
181 peoples' right to determine their own destiny. It is America -- our

182 scientists, our doctors, our know-how -- that can help contain and
183 cure the outbreak of Ebola. It is America that helped remove and
184 destroy Syria's declared chemical weapons so they cannot pose a
185 threat to the Syrian people -- or the world -- again. And it is
186 America that is helping Muslim communities around the world not just
187 in the fight against terrorism, but in the fight for opportunity,
188 tolerance, and a more hopeful future.

189

190 America, our endless blessings bestow an enduring burden. But as
191 Americans, we welcome our responsibility to lead. From Europe to Asia
192 -- from the far reaches of Africa to war-torn capitals of the Middle
193 East -- we stand for freedom, for justice, for dignity. These are
194 values that have guided our nation since its founding. Tonight, I ask
195 for your support in carrying that leadership forward. I do so as a
196 Commander-in-Chief who could not be prouder of our men and women in
197 uniform -- pilots who bravely fly in the face of danger above the
198 Middle East, and service-members who support our partners on the
199 ground.

200

201 When we helped prevent the massacre of civilians trapped on a distant
202 mountain, here's what one of them said. "We owe our American friends
203 our lives. Our children will always remember that there was someone
204 who felt our struggle and made a long journey to protect innocent
205 people."

206

207 That is the difference we make in the world. And our own safety --
208 our own security -- depends upon our willingness to do what it takes
209 to defend this nation, and uphold the values that we stand for --
210 timeless ideals that will endure long after those who offer only hate
211 and destruction have been vanquished from the Earth.

212

213 May God bless our troops, and may God bless the United States of
214 America.

Vrije Universiteit Brussel